

EDUARD CLAPARÈDE

QVADERNS D'ESTVDI

ANY IV. VOL. I. NÚM. I

OCTUBRE 1918

EDUARD CLAPARÈDE

Ben pocs dels nostres llegidors desconexerán l'obra de l'eminent psicòleg i pedagog suís Ed. Claparède, amb el retrat del qual s'honoren avui els QVADERNS D'ESTVDI.

Nascut l'any 1873 a Ginebra, jove, doncs, encara, la seva obra ha sigut de transcendència, el mateix en el camp de la Psicologia que en el de la Pedagogia. Home actiu i fecund en iniciatives, el seu nom va unit particularment a dues empreses de singular importància científica. Es la primera la fundació de la revista *Archives de Psychologie*, dirigida en col·laboració amb Flournoy i sens dubte de les més interessants revistes professionals de la Psicologia. Claparède ha col·laborat activament en la revista; en ella s'han publicat les seves memòries originals més interessants, obtenint alts èxits merescuts entre el públic de professionals atent a les orientacions noves i a les noves investigacions psicològiques. L'altra empresa de la qual ell ha sigut l'iniciador i col·laborador constant és l'«Institut J.-J. Rousseau», de Ginebra, ben conegut dels nostres pedagogs, fundat en 1912 i al qual aquell mateix any senyalava Claparède l'obra a realitzar en un article admirable publicat també en els *Archives* titulat *Un Institut des Sciences de l'Education et les besoins auxquels il répond*.

La revista *Archives de Psychologie* compta ja amb una història brillant. En ella s'han publicat memòries originals de transcendència en Psicologia, talment que és avui necessari a tot investigador atent a les modernes adquisicions en aquesta ciència la consulta constant de la magnífica col·lecció dels *Archives de Psychologie*. Quant a l'«Institut J.-J. Rousseau», l'obra respon a un estat particular de l'època que pretén posar en una íntima correlació la Psicologia i la Pedagogia, estat que es reflecta en l'obra de Claparède en Pedagogia, que és una lluita constant per a fer l'estudi de l'infant i especialment de la Psicologia de l'infant, el centre de la Pedagogia, talment com era recomanat per Rousseau en aquella frase que Claparède ha pres per lema de la seva *Psychologie de l'Enfant*: «Commencez donc par mieux étudier vos élèves, car très assurément vous ne les connaissez point.»

L'obra de Claparède, doncs, no ha sigut limitada a la pura activitat de l'investigador que, però, ja li conqueria un lloc eminent entre els psicòlegs contemporanis, sinó que ha cercat cercles d'acció més amplis per mitjà particularment d'aquestes dues empreses que li han assegurat una esfera d'acció més extensa.

La contribució de la Suïssa a la Psicologia moderna ha d'anar presidida segurament pel nom de Claparède. I això no solament per la seva obra d'investigador, sinó també per la seva obra d'organitzador. I és que Claparède ha fixat l'ideal de la seva vida en aquesta ciència que també «totjust ha començat i és plena de virtuts inconegudes» i a ella ha referit constantment el seu pensament i la seva activitat. La seva obra és la fusió indistinta d'aquestes dues contribucions; ningú pot dir avui encara quina sobrepassarà a l'altra; ningú pot dir si és més transcendental per a la Psicologia moderna la seva teoria biològica del son o la fundació dels *Archives*; però el que el farà una figura admirable dintre el món modern, en què els homes es separen agudament en homes de pensament i homes d'acció, és una harmònica fusió d'ambdues tendències en que el pensament no exclou l'acció, però l'acció no fa altra cosa sinó cooperar en l'obra del pensament.

Aquesta harmònica solució d'un conflicte entre dues aptituds que Claparède posseeix en grau altíssim, el fa un esperit clàssic i equilibrat digne del Renaixement.

Una altra característica té l'obra de Claparède que accentua encara més els seus punts de contacte amb els homes de ciència del Renaixement: és la presència constantment en la seva obra de l'esperit de l'obra col·lectiva. Claparède no és pas un investigador que vagi seguint un particular desenrotllament, insensible a les evolucions i diverses accentuacions que als problemes donen els altres investigadors. Al contrari; en la seva obra és de veure sempre una preocupació constant per a situar-se en relació amb l'obra dels demés investigadors (exemple, les introduccions a totes les seves memòries originals), i una aspiració a fixar el veritable problema al qual s'han de referir les activitats del món científic actual. Intimament relacionada amb aquesta aspiració és sens dubte la seva contribució als Congressos de Psicologia i Filosofia, especialment al II de Filosofia i al VI de Psicologia, celebrats ambdós a Ginebra, dels quals ell en fou l'ànima. Car un Congrés científic té, sembla, no més una utilitat: no certament que els investigadors es posin d'acord sobre la solució dels problemes, sinó sobre la valor dels problemes mateixos i la preeminència d'un determinat plantejament. Representa, doncs, una mena de socialització dels problemes, per la qual la preocupació d'un determinat grup d'investigadors esdevé el problema actual, a resoldre que cap investigador atent a les palpitations del temps té dret a renunciar a discutir. Així s'ha vist en els Congressos de Filosofia, per exemple, els problemes que es plantejaven predominantment; s'ha vist en cada un quin era el problema essencial que el temps comportava. Els Congressos compleixen, potser, en la complexitat de l'època contemporània alguna funció anàlega a la dels reptes que els matemàtics llençaven als investigadors en la millor època del Renaixement, i que feien d'un problema el problema actual.

A tot aquest aspecte col·lectiu de la ciència, ha visat, com hem dit, l'obra de Claparède. Però qualsevol que sigui en definitiva la valor d'aquesta obra, sempre l'elegant fusió d'una sèrie d'inquietuds i sol·licitacions diverses en una ànima plena d'una serena activitat, serà alguna cosa digna d'admiració en la figura de l'eminent psicòleg.

Creiem que el millor homenatge que hom pot retre a un autor és donar una exacta notícia de la seva posició i de la seva influència en els problemes que ha tractat. Limitacions d'espai i de temps ens impideixen fer-ho amb Claparède amb l'atenció que a la seva figura es deu. Però, enc que lleugerament, volem ressenyar alguns dels diversos problemes que ha tractat i les posicions que en ells ha adoptat l'home eminent al qual són dedicades aquestes ratlles.

Claparède ha estudiat mantes vegades diversos problemes relacionats amb la Psicologia comparada, d'una manera especial en *Les animaux sont-ils conscients?* (*Revue Philosophique*, 1901) i en *La Psychologie comparée est-elle légitime?* (*Archives de Psychologie*, 1906). Allà on la posició de Claparède és més original en aquest punt és en la qüestió relativa al mètode de la Psicologia comparada. Sabut és que això ha promogut mantes discussions entre els psicòlegs. Són passats els temps en què hom podia, com feia Romanes, estudiar la Psicologia de l'animal sense heurament de que tal volta hom no feia altra cosa que interpretar els fets dels animals, a imatge i semblança seva. Donades diverses manifestacions externes de l'animal, quin dret tenim a interpretar-les com actes de consciència, talment com fariem en actes humans? Posada aquesta qüestió crítica, les posicions possibles davant de l'assumpte poden variar des de creure, com Wassmann o Fabre, que existeix una veritable Psicologia animal, ço és, que és possible i just interpretar els actes dels animals com

a expressions d'una consciència per rudimentària que sigui, fins a creure que no hi ha cap punt de contacte o almenys a la ciència no li és possible establir-lo entre el Psiquisme humà i els actes animals, atribuint en aquesta darrera posició a un ingenu antropomorfisme les interpretacions dels actes dels animals com a originats per fets psíquics. Aquesta posició exclou de la ciència de l'animal tota terminologia psicològica, substituint fins les denominacions més universalment admeses preses de la Psicologia, per noves denominacions que evitin el contacte. En aquest problema, que s'acostuma a designar per la discussió entorn de l'argument d'analogia, Claparède sosté una posició intermitja, però no certament eclèctica. La consciència de l'animal, diu, no pot ésser per a nosaltres sino una hipòtesi. No sabem mai si els actes de l'animal són expressió d'una consciència o no, però hem de procedir *com si* fossin actes de consciència, amb totes les reserves crítiques que aquesta posició comporta. Això basta per al psicòleg, car, com diu Claparède mateix, si es pregunta a la Psicologia, però realment, els animals són conscients?, la Psicologia té de respondre no solament no ho sé, sinó no m'importa.

L'any 1903 publicà un llibre titulat *L'association des idées*, que fou premiat per la Facultat de Lletres de Ginebra. Es de tendència anti-associacionista, cosa que si en aquells moments ja no era absolutament una novetat, té en Claparède certs trets originals. Està dividit en dues parts: en la primera estudia les condicions, la força, la forma, la velocitat, etc., de l'associació, intentant prèviament reduir la llei de ressemblança a la llei de contigüïtat. En la segona demostra que amb la sola llei de l'associació és impossible construir la consciència com pretenia fer una direcció de la Psicologia anglesa, essent el centre de la seva crítica el que el procés mateix de l'associació no rau en la consciència.

Una altra obra interessant de Claparède és la titulada *Esquisse d'une théorie biologique du Sommeil* publicada en 1904 als *Archives de Psychologie* i després en volum a part. En ella l'autor fa primer un resum de les teories precedents i contemporànies del son, tant les que donen del son una explicació psicològica, com les que en donen una explicació material. Totes elles convenen, diu, en que el son és considerat com una detenció d'activitat, com alguna cosa passiva. Una altra direcció, però, és iniciada, essent-ne un dels precursors Cabanis, en la qual el son no és explicat com una cosa passiva, sinó com una funció activa. Elements d'aquesta posició, però cap desenrotllament, es troben en alguns autors contemporanis com Myers, de Sanctis, Janet, etc. Claparède desenrotlla extensament aquestes idees.

El son, diu, és una funció biològica, un instint donat a l'animal abans d'arribar a l'agotament, abans d'arribar a la intoxicació, per a afavorir, per la falta de treball, l'eliminació de toxines i en general la reparació de l'agotament. Claparède mateix caracteritza en breus paraules la seva posició (pàg. 278, vol. IV dels *Archives*). «El son no és un estat purament negatiu, passiu, no és la conseqüència d'un simple atur de funcionament: és una funció positiva, un acte d'ordre reflexe, un instint, que té per fi aquest atur de funcionament; no és perquè estem intoxicats o agotats que dormim, sinó que dormim per a no estar-ho.»

Claparède, en l'obra del qual predomina una tendència metològica, intentà també en 1907 una classificació dels mètodes psicològics, publicant en els *Archives de Psychologie* un article que després es publicà a part, titulat «Classification et plan des méthodes psychologiques».

En aquest article es parteix de la consideració que els mètodes aplicables a la psicologia poden ésser considerats a) d'un punt de vista psicològic b) d'un punt de vista tècnic. Des del punt de vista psicològic el subjecte pot ésser considerat: α) com efecte o β) com a causa; és a dir, pot ésser estudiat com a passiu, re-

ceptor o com a actiu, reaccionador. La reacció del subjecte pot ésser: 1) judici; 2) execució; 3) expressió.

A son torn, des del punt de vista tècnic els mètodes poden ésser quantitatius o qualitativs. En els quantitatius hom pot mesurar: 1) l'excitant; 2) la durada del procés; 3) el treball fornit per la reacció, o 4) el nombre de subjectes. Això dóna lloc als procediments que hom agrupa amb els noms de: 1) Psicofísica; 2) Psicocronometria; 3) Psicodinàmica, i 4) Psicoestadística.

Els qualitativs poden ésser: 1) anàlisi subjectiu, i 2) estudi dels signes exteriors que s'anomenen, respectivament: 1) introspecció, i 2) extrospecció.

Amb aquests elements Claparède forma el següent quadre:

Sensibilitat, Memòria, Atenció, Sentiment, etc.	II Judici
Sensibilitat, Memòria, Atenció, etc.	III Execució
Sensibilitat, Memòria, Atenció, etc.	IV Expressió

PUNT DE VISTA PSICOLÒGIC		PUNT DE VISTA TÈCNIC							
— El procés psicofisiològic immediat per mitjà del qual hom fa la mesura o l'anàlisi, és un fenòmen de		Funció mental considerada	Mètodes quantitativs (Psicometria) La mesura és expressada en:				Mètodes qualitativs (Psicolèxia)		
			Graus de l'excitant — Psicofísica	Durada del procés — Ps.-cronometria	Treball fornit — Ps.-Dinàmica	Nombre de subjectes — Ps.-Estadística	Anàlisi subjectiu — Introspecció	Anàlisi de signes exterior — Extrospecció	
I	Recepció	Sensibilitat, Memòria, Atenció, Sentiment, etc.	1	2	3	4	5	6	
II	Judici	Sensibilitat, Memòria, Atenció, Sentiment, etc.	7	8	9	10	11	12	
III	Execució	Sensibilitat, Memòria, Atenció, etc.	13	14	15	16	17	18	
IV	Expressió	Sensibilitat, Memòria, Atenció, etc.	19	20	21	22	23	24	

Els mètodes resultants no són tots del mateix interès ni de la mateixa importància. Claparède estudia cada un d'ells amb detenció en l'article citat.

Ja hem citat l'article publicat també en els *Archives*, dedicat a l'obra a fer per l'«Institut J.-J. Rousseau». En ell es senyalaven els fins de l'«Institut» en ésser: 1) Escola per als mestres; 2) Centre de recerques; 3) Centre d'informació, i 4) Centre de propaganda. Com ha complert aquests objectes l'«Institut» és prou conegut a Espanya, per haver sigut pensionats per a estudiar-hi alguns dels nostres més distingits estudiosos de la pedagogia. Respecte de l'article mateix, el considerem expressió exacta i conscient d'una tendència gairebé absolutament dominant en la Pedagogia moderna, talment que, malgrat de que respecte del fons mateix de la posició, faríem nosaltres personalment alguna reserva, creiem que un coneixement atent i detingut de l'article citat és indispensable a tot educador.

Finalment, l'obra de Claparède que ha obtingut més popularitat és la *Psicologia de l'Infant*. Ha tingut ja set edicions i està traduïda al rumà, a l'espanyol, al rus, a l'alemany, a l'italià, a l'anglès i a l'hongarès.

Pertany, com hem dit, Claparède a una direcció de la Pedagogia en la qual l'infant és fet el centre de la mateixa. L'estudi psicològic de l'infant deu ésser, doncs, el que ha de servir de punt de referència per a qualsevol treball de Pedagogia. La «Psychologie de l'Enfant et Pédagogie expérimentale» és la contribució de Claparède a aquesta obra. Sabut és que la psicologia de l'infant va tenir un cultiu més intens principalment per dos interessos. D'una banda, un interès d'interpretació biològica de la infància, al qual es pot referir (per a donar només grans noms) l'obra de Baldwin, de Chamberlain o en un domini particular l'obra de Gross. D'altra banda, l'interés d'aplicació pedagògica, on la figura més eminent no cal dir que ha sigut Binet.

La veritable constitució d'una ciència de l'infant no comença sinó en la darrera desena del segle passat. Abans d'això pot dir-se, amb Baldwin, que no existien altra cosa que un conjunt d'anècdotes maternals. L'impuls fou donat per Stanley Hall anys abans, però els resultats no començaren sinó aleshores. Des de llavors un gran nombre d'investigadors s'han dedicat amb èxit a la Psicologia de l'infant. L'obra de Claparède des que aparegué la primera edició en 1905 ha sigut un registre de totes les noves investigacions que en els diversos dominis de la Ciència de l'infant eren fetes. Però per damunt d'això en la disposició general i en el tractament particular de cada problema plana una forta, intensa originalitat.

Pretenir resumir aquí aquesta obra popularíssima fóra una desconsideració a la cultura dels nostres llegidors. Ens limitem, doncs, dada la circumstància que la traducció espanyola està feta damunt de la segona edició francesa avui antiquada, a recomanar als nostres amics la lectura de qualsevol de les tres edicions darreres a partir de la quinta, que contenen nombroses variacions amb referència a les anteriors.

J. CREXELLS I VALLHONRAT

ORGANITZACIÓ DELS ESTUDIS DEL MAGISTERI ⁽¹⁾

I. SITUEM-NOS

A l'empendre la tasca que se'ns confià en aquest Congrés Universitari, el nostre esperit se trobà perplex entremig de dos corrents que fa alguns anys s'han iniciat en el punt concret de la formació dels futurs Mestres. Mentre els uns creuen que la plasmació de les energies i aptituds professionals deu tenir lloc en centres d'organització independent i especialitzada tal com se fa avui a casa nostra i en la quasi totalitat de terres europees i americanes, els altres opinen que seria convenient avançar un xic més i portar els nostres estudis pel camí d'arribar a constituir amb ells una vera Facultat universitària, ja isolada o independent, ja com una altra Secció integrant de la de Filosofia.

Els primers insisteixen sobre son respecteiu punt de vista atenent que l'èxit de l'actuació docent en l'orde primari depèn no sols de la major o menor suma de coneixements de faisó pedagògica o paidològica que pugui contenir la intel·ligència de l'educador, sinó particularment d'una sèrie de qualitats de pujat valor moral que sols poden inspirar-se dintre d'un medi ambient en el qual l'harmonia i articulació dels membres que componen l'organisme propulsor estiguin d'acord amb la finalitat apuntada.

Els segons, sens dubte, fixant-se amb preferència en el caire especulatiu d'aquesta branca del saber, tal vegada corpresos del concepte kantià del Mestre que l'enlaira fins a considerar-lo com a un ver forjador de les noves gèneres i de les mateixes nacionalitats segons motlles d'idealitat cada dia més perfecta, tal volta creient que així s'iria guanyant més consideració social i una amor més intensa envers les coses de cultura, sostenen amb arguments de pujat valor intrínseca, que sols pot aconseguir-se amb una definitiva i encertada formació a base d'un criteri anàleg al que presideix la dels altres elements directius del pensament humà.

(1) Ponència presentada al II Congrés Universitari català.

Ambdues parts presenten raons força estimables i nosaltres, ingènuament, no sabriem pas cap a quin cantó girar-nos; però també creiem que avui per avui, el problema no pot enfocar-se en aquest sentit i que la solució definitiva que prengui el dia de demà dependrà més de les circumstàncies de temps i de lloc, que de sa naturalesa íntima. En nostre concepte, el problema central, més que en les accidentalitats de la formació magisterial, accidentalitats interessants per cert però accidentalitats al fi, rau en determinar el contingut d'aqueixa formació, en assenyalar les línies generals de l'edifici tot i tenint en compte les necessitats de l'actual moment històric i les aspiracions de la societat dels nostres dies.

Posats ja en aquest pla, enfocades les nostres energies per aquest camí, altre dubte se'ns oferí, ja no de tanta transcendència, però sí de finalitat concreta i immediata en el nostre treball.

Per una part, teníem a nostra vista una direcció senzilla i atractiva per a complir el deure que ens havíem imposat; podíem pendre com a objecte d'estudi l'organització actual i procedir a son anàlisi minucios i detingut amb el propòsit de fer-ne ressaltar sos defectes petits o grossos, ses incongruències, la manca de sentit pràctic que pugui tenir, l'encaixonament de les energies docents a què conduceix, la falsa visió de la realitat que suposi, les esmenes de detall que podien introduir-s'hi. La crítica és sempre susceptible d'obtenir èxits momentanis i poca traça es necessita perquè la tasca resulti planera, agradosa a tots i fecunda d'efectes oratoris encara que molts cops de ficticis resultats.

Per altra part, ens atreia l'alta conveniència de fer-nos amb una orientació clara i definida, amb un pensament precís i únic que pugui presidir les reformes substancials que s'intentin, amb un criteri que ens permeti inspirar resolucions pràctiques d'eficiència indiscutible. No se'ns amaguen les dificultats que significa conseguir aquesta aspiració, les diferències que soiran a l'intentar-ho, els diversos matisos que en la seva concepció s'han d'exterioritzar; però en canvi els fruits saborosos que poden obtenir-se són tan cobdiciats, que decididament ens resolguérem per seguir aquest darrer camí, en la confiança que amb la vostra col·laboració se podrien salvar tots els obstacles que entorpiessin nostre pas.

Així, el nostre treball queda reduït a presentar un quadre de

conjunt, un dibuix esbossat, en esquema dels punts de més relleu a què deuria obeir l'organització dels estudis del Magisteri, sense entrar en detalls d'execució que en res no alteren la marxa general, ni entretenir-nos a tractar d'altres qüestions que són objecte d'altres temes o seccions d'aquest mateix Congrés, sinó limitant-nos a allò que entenem que ha de constituir la seva característica i per tant el fonament de la seva pròpia personalitat.

Preses ja les posicions que ens semblaren més adequades al nostre propòsit, entrarem de ple en el compliment del nostre deure.

II. FINALITATS CONCRETES

Tota obra humana deu estar inspirada en un fi concret i d'aplicació més o menys immediata, però sempre enllaçat íntimament amb la naturalesa de la funció o resultat que es pretingui endagar o aconseguir. D'aquest principi no pot escapar-se'n l'organització dels estudis magisterials.

Els nostres normalistes, primer de tot i abans de tot, són homes la formació dels quals ni és perfecta ni acabada. Son cos està en plena creixença, son intel·lecte necessita encara enriquir-se i emmotllar-se en el treball seriós i aciençat, en son cor s'estan pastant els sentiments més excelsos que hauran d'ésser els principals impulsors de sa vida, sa voluntat tot just comença a assolir la fortitud del govern propi, son caràcter encara no està perfilat de manera que ens permeti endevinar la fesomia de son procedir conscient i definitiu.

Per altra banda, cal tenir present que aquestos joves que truquen a les portes de la funció docent, a no trigar gaires anys hauran d'ésser homes que forjaran a sa imatge noves gèneres i que plasmaran l'esperit de les mateixes amb l'essència de les seves pròpies virtuts i dels seus propis defectes, amb l'essència de la seva pròpia espiritualitat.

Dins d'aquest orde de consideracions, nosaltres hem de buscar una plenitud de les forces totes del jove normalista; però no una plenitud amorfa, vaga, indeterminada, perquè després pugui cristal·litzar segons el sistema que la nostra voluntat designi; aquesta plenitud que nosaltres cerquem, ha de venir ja canalitzada des d'un bon principi; aquestes forces que s'iran desenrotllant, han de concórrer totes vers un mateix punt de convergència; aquestes facultats que amb el temps

iran prenent forma i consistència, han d'anar girant a l'entorn d'un eix principal que esdevingui el centre d'atracció de tota la vida del futur Mestre.

Una organització senzillament simplista o unilateral, que cuidés tan sols d'amagatzemar en el cervell de l'alumne un gran cabal de coneixements de tota mena, però que l'abandonés a la mercè de les seves pròpies forces en els restants sectors de l'activitat humana, no compliria pas una finalitat íntimament enllaçada amb la naturalesa de la funció preparatòria, no satisfaria les exigències d'una integritat vital, no conservaria l'harmonia del viure en qui ha d'ésser model constant d'equanimitat i ponderació; podria fer savis, però no faria educadors.

La formació del Mestre no pot circumscriure's a un o dos caires de la seva personalitat; la completa plasmació de les aptituds professionals requereix, exigeix que totes les manifestacions del cos i de l'esperit rebin l'acció influent del pensament directriu derivat de la naturalesa en general i d'una manera singular el que es desprengui de la funció per a la qual se'l prepara.

Per les abans dites raons, entenem nosaltres que cal aspirar a la formació íntegra del normalista, mitjançant l'educació moral, física intel·lectual i estètica en quant a home, i a proporcionar-li una preparació racional i pràctica dins la funció a què deurà dedicar-se amb l'educació tècnica i l'entrenament definitiu d'un mestratge conscient dels seus deures i de la missió social que li toca realitzar.

III. EDUCACIÓ MORAL

Tothom està conforme que el Mestre deu ésser per sobre de tot un ésser moral, i no precisament per la sola i exclusiva condició humana, sinó perquè sa conducta, sos actes, sos gestos, ses paraules, tenen tan alt valor dintre la vida escolar, que quasi bé poden considerar-se com la única font de moralitat vivent en la qual s'hi abeurarà assadollada l'ànima de sos deixebles. Fins contra sa voluntat, ell resultarà el far on se dirigeixen totes les mirades infantils per emmotllar la conducta pròpia, segons el ritu de la conducta del Mestre.

Per aconseguir que els nostres normalistes esdevinguin models dintre l'orde moral, en primer terme cal il·lustrar sa consciència subministrant-los les idees que el món filosòfic accepta com a guies

fecundants de les nostres obres, i formant-los un criteri just i equànim que els permeti un discernir recte i concertat sobre la valor de's seus més petits moviments per la transcendència de's quals s'està plasmanent a la seva fàisó o imatge.

Pel que hem dit, queda marcada l'alta conveniència de's estudis teòrics; però si aqueixos coneixements no's traduïssin en hàbits, en normes definitives de conducta i si el pensament estés en desacord amb l'obrar, les conseqüències serien deplorables per raons evidents de fàcil comprensió; és necessari assolir l'acció paral·lela del fer i del dir, l'acord del pensar i del voler.

Mes els mencionats costums morals no es creen ni es forgen en un instant; les al·ludides normes de vida són producte d'energia acumulada, són filles del petit esforç de cada dia, de cada moment, que amb el transcurs del temps va sedimentant en el nostre cor els materials indispensables de les virtuts més excelses. Per aquest motiu tota cosa que faci referència al regim de l'Escola Normal, és de disposar amb tanta cura i amb tant afecte, que ja l'alumne des dels primers dies de son ingrés en aquella, se trobi subjecte a un dolç i suau medi ambient que vagi creant en son esperit, sense violències, les valors morals que hauran d'assegurar-li una plena eficiència de la seva vida docent, com són el sentiment del deure, el de la pròpia responsabilitat, la constància en el treball, el desig de perfeccionament, l'amor actiu al nen i a la societat en general i la més ampla tolerància sense minva del valor de les pròpies conviccions ni de la pròpia opinió.

Les mesures disciplinàries tendint a aconseguir el govern propi de l'alumne, l'exemple i assenyada actuació del Professorat dintre i fora de la Càtedra, l'esperit col·lectiu de sacrifici, els judicis emesos imparcialment, la direcció ordenada i enèrgica però suau i amorosa, són els mitjans de resoldre aquest aspecte pràctic del problema que tant i tant deu preocupar-nos.

IV. EDUCACIÓ FÍSICA

L'exercici de la carrera, senyors, suposa una despesa considerable de forces fisiològiques. Les sis o set hores de classe requereixen un ús continuat de la paraula, una actuació contínua de tot l'organisme, un

esforç d'atenció persistent i constant mentre els deixebles són a l'escola i un treball intel·lectual sense interrupció i, en certes hores del dia, d'una intensitat extraordinària. Si hi afegim la tensió d'esperit que precisa el govern de tota societat i més encara el d'aquesta societat infantil joguina dels impulsos naturals i de les passions primitives, convindreu amb mi que el desgast orgànic ha d'ésser d'una importància capital perquè no degui tenir-se en compte.

Crear un cos sa i fort és aspiració que tothom admet per al millorament de la raça; crear-lo sa i fort perquè ho requereix la naturalesa de la funció a realitzar, significa multiplicar el valor d'aquella aspiració.

Per tant, els exercicis físics no poden manca en el nostre pla de treball, però exercicis essencialment pràctics; no res de teoria, perquè aleshores se convertirien en una assignatura més, indigesta i incolora, amb un Professor més, amb un programa i amb un examen d'un ridícol verbalisme.

Exercicis pràctics segons regles de tenor científic basades en el ple coneixement del paper respectiu que nostres òrguens representen dins l'economia animal; exercicis pràctics organitzats a ple aire lliure a la tarda dels diumenges i altres festes, per arrencar als nostres alumnes de l'atmosfera mefítica del casino o de la sala d'espectacles, de gust dubtós moltes vegades, i portar-lo a assaborir l'insuperable goig del moure's en plena Naturalesa; exercicis pràctics organitzats amb l'atractiu que donen els jocs o els esports de tota classe; exercicis pràctics, en fi, tant per l'un sexe com per l'altre, perquè la jove normalista també té un cos en plena creixença que ha de vigoritzar-se, perquè també necessitarà un organisme resistent per suportar les pesades tasques de l'ensenyament.

En correspondència amb l'educació física tenim l'educació manual. La mà és l'orgue de treball; la mà és l'orgue que ens presta més serveis materials en les nostres ocupacions ordinàries; la mà és l'orgue considerat com un bell instrument de la intel·ligència i la perfecció d'aquesta depèn en bona part de la perfecció d'aquella; per la qual cosa res no té d'estrany que molts pedagogs no dubtin a concedir-li una importància capital i li assignin un lloc per a ella sola, dintre els caires que presenta l'educació de l'individu, lloc que hom coneix amb el nom d'educació tècnica pròpiament dita.

Perquè la mà pugui prestar-nos son poderós auxili, és indispensable que adquireixi destresa i que sos moviments s'adaptin i es coordinin d'una manera perfecta als impulsos dels centres nerviosos. Aquesta destresa i adaptació no s'aconsegueixen espontàniament; hi podrà haver més o menys aptitud natural, però amb l'exercici, quan existeix aquesta, se n'obtenen filigranes admirables, i quan no hi és, se'n creen de noves que a voltes arriben a ésser de tanta valor com les aptituds congènites.

Els normalistes necessiten l'ajuda de la mà pel seu propi viure, en primer terme: i en segon lloc, per iniciar a sos deixebles en les ocupacions manuals les quals constituïran, en la majoria, la única font d'ingressos, i últimament, perquè amb enginy i destresa podran confeccionar un bon contingent de material didàctic de gran utilitat en l'ensenyança objectiva i del qual hom no disposarà mai ni en els països de més recursos pecuniaris.

Així és, que a més dels exercicis físics, nosaltres defensem els treballs manuals i construcció de material didàctic en els homes; però treballs que no exigeixin l'ús d'un nombre considerable d'instruments i pels quals la matèria prima sigui fàcilment assequible; treballs que tinguin aplicació immediata a la característica del seu viure i a les funcions de l'ensenyança. En quan a les Mestresses, hi posaríem els exercicis físics, els treballs froebeliàns, les anomenades labors i els exercicis d'economia domèstica, però allunyant-nos sempre de teories perquè la continuada pràctica dels mateixos ens doni la perfecció de les mans femenines en les feines de la cuina i de la casa i una adequada disposició per administrar amb encert els cabals de la família, els efectes de la qual cosa seran pel dia de demà la felicitat conjugal i la millora i enfortiment de la raça.

V. EDUCACIÓ INTEL·LECTUAL

No ens entretindrem a desgranar arguments que facin inclinar l'ànim dels que ens escolten a considerar la cultura intel·lectual del Mestre com a una de les pedres fonamentals de l'Escola primària. Està en el convenciment de tots i no creiem que hi hagi ningú que estimi com a tipus recomenable el que ens pinta l'Alarcon en *Las cosas que fueron*, el preceptor del qual, un ex-sargent de cavalleria en

la guerra de la Independència, no podia ostentar altra ciència que saber llegir i escriure i uns quants noms geogràfics de ciutats espanyoles i capitals europees continguts en dues llistes manuscrites que guardava com a tresor sagrat i venerable. Sortosament estem molt lluny d'aquells temps i el camí recorregut és ben ostensible; avui tothom ja opina que cal dotar-lo amb generositat i fins també amb abundància en aquest respecte.

Entenem, doncs, que no cal insistir en aquest punt, però en canvi és molt convenient que d'una manera general assenyallem les orientacions que cal seguir en ço que toca a l'extensió de sos coneixements i en ço que fa referència a la forma de subministrar-los-hi.

En quant a l'extensió, creiem que és criteri just i raonable demanar que la cultura general del Mestre sigui la que per terme mitjà s'assenyala a les classes il·lustrades de la societat. A ningú no li passarà pel cap defensar que el Metge esdevingui un savi en Història o en Geografia, en Llenguatge o en Dret; tothom convindrà que una cultura mitjana en dites matèries és suficient per un home de la seva condició, ja que el posseir-les en grau superior poc hauria d'influir en la cura dels seus malalts. A ningú no se li acudirà pensar que un Advocat degui profunditzar en disquisicions matemàtiques o en les subtileses de la Química; tots estaran conformes amb nosaltres a l'afirmar que un coneixement mitjà d'aquelles branques del saber basta per alternar amb discreció en les seves relacions, i més encara si considerem que un avenç en aquest sentit en poca cosa contribuiria a la millor defensa dels nostres interessos davant dels Tribunals. I ço que diem del Metge i de l'Advocat, podríem fer-ho extensiu a les altres professions en tota cosa que no constitueixi el nervi de la seva funció.

¿Per què, doncs, s'ha de sostenir diferent criteri quan hom parla del Mestre? A l'educador no li cal ésser un savi en quiscuna de les ensenyances de cultura general, perquè en realitat no ho necessita i perquè materialment li seria impossible aconseguir-ho. En ço que no sigui pertinent a l'especialitat o característica de la funció docent en l'orde primari, el Mestre en té prou amb una cultura mitjana.

Discutit aquest extrem, passem a la forma com deu ésser subministrada.

Per una part, les ensenyances totes a l'Escola Normal deuen ésser donades a base d'observació directa, d'investigació i de treball personal del alumne; en una paraula, de la mateixa manera que deu fer-se en qualsevol altre establiment. Per aconseguir que aqueixos tres factors esdevinguin una realitat en lloc d'una ficció, cal dotar als Estudis del Magisteri de bon local, laboratoris, aparells i recursos pecuniaris per l'organització d'excursions i viatges que permetin a l'ensenyança l'esperit pràctic i la visió directa de les coses i dels fets de la naturalesa i de la vida.

Per altra banda, és clar que algun segell propi han de tenir, però aquest no és altre que l'enfocar-les cap a l'escola primària, això és, donar-les de manera que en sa substància i en sos accidents puguin ésser fàcilment acomodades a les exigències de la psicologia infantil.

No volem acabar aquest capítol sense remarcar dues observacions que ens semblen molt adequades en tots els casos i particularment en el nostre. En primer lloc, tota entitat que realitza una funció social deu adaptar-se al medi ambient i la Normal no n'està pas exempta. Nosaltres mai no hem pogut comprendre aquesta pruija simplista dels nostres legisladors; nosaltres mai no ens hem explicat com se disposava, per exemple, que la llengua francesa fos ensenyada per igual a totes les Normals d'Espanya. A nosaltres ens sembla més lògic i patriòtic que a les Normals situades en províncies limítrofes amb Portugal s'hi ensenyés la llengua lusitana, la qual cosa contribuiria a satisfer les necessitats especials de relació dels seus habitants i que sortíssim de l'isolament en què vivim.

En segon terme, en tot estudi o organització d'estudis s'hi han de traspuar els ideals col·lectius; per exemple, si nosaltres aspirem a colonitzar, aquesta aspiració deu venir preparada i iniciada des de l'escola primària, i continuar-se dins la Normal. En les que radiquen prop dels centres d'expansió colonitzadora, alguns alumnes de les quals hi aniran a exercir la carrera, seria convenient que s'hi donessin lliçons d'àrab vulgar i d'altres matèries relacionades amb el coneixement del país en el qual volem influir.

La cultura és una planta que amb les branques ha de tocar al cel, però les arrels deuen enfondir més i més dins la terra que li proporciona aliment i calor.

VI. EDUCACIÓ ESTÈTICA

La formació del bon gust; heus-aquí altre dels caires que cal atendre en l'organització dels estudis.

El Mestre deu posseir-lo fins allà on sigui possible. La distinció en el gest, la correcció en la paraula, la pulcritud en el fer, els matisos més exquisits de la seva sentimentalitat, la sublimació de la seva ànima davant les manifestacions esplendoroses de l'Art, l'emoció de crear quelcom bell i perfect, seran causa de plaers espirituals imponderables que li faran agradosa la tasca, i que, insensiblement, vagi creant en sos deixebles les valors més estimables de la seva personalitat, endolint-los per una part les asprois del treball i fent-los delitoses, per altra, les hores del descans.

Tenim tres fonts que amb doll inestroncable ens estan oferint a mans plenes els elements amb els quals podrà infondre's en l'esperit del normalista l'amor a la bellesa.

El conreu de les Belles Arts és cosa descomptada en les noves organitzacions, però cal donar a les dites ensenyances una ductilitat que faci més eficients els seus resultats. El Dibuix al natural arrencat de la visió directa dels objectes i de la contemplació de les obres d'art, amb alguns exercicis de composició i inventiva, junt amb el de tendència geomètrica que pot completar l'estudi de les Matemàtiques, el familiaritzaran amb la bellesa de la forma; la Literatura, Història literària i el Cant de conjunt convertint els darrers cursos en veïtables orfeons amb la cooperació de les alumnes-mestresses i dels nens i nenes de les Graduades annexes, els proporcionaran un tracte íntim amb la bellesa de la paraula, les dues primeres com a expressió verbal dels nostres pensaments, el darrer com a combinació harmònica dels sons de la mateixa.

Una segona font la trobarem en l'organització de festes literàrio-musicals en les nostres Escoles. Festes organitzades pels mateixos alumnes sota la direcció discreta dels Professors més afectes a les manifestacions artístiques, i en les quals deurien pendre-hi part tots els elements que integren la Normal o que d'ella depenen, i en què, obeint a un seny ordenador, tots els treballs de recitació, declamació, música o cant, es dediquessin en cada vetllada a estudiar un autor determinat o bé una època determinada.

La tercera font és la que ens subministra el medi ambient de la classe. El material didàctic, el mobiliari i textos deuen ésser confeccionats amb un segell de bon gust, i sobretot deuen estudiar-se amb deteniment ço que correspongui a l'ornamentació de les sales de Càtedra, d'espera i de recreació, així com la de les oficines, despatxos i patis. De les parets i reconades ha de proscriure's tota cosa que pugui contribuir a pervertir el gust o a esmussar-lo; l'únic ornament que deuen tolerar-se ha de consistir en acurades reproduccions artístiques i en elements proporcionats per la pròpia naturalesa, però distribuïts amb gràcia, amb seny, amb afecte, de manera que resulti un conjunt agradable i de bon to, que no faci mal als ulls dels que han d'estatjar-s'hi i els sadolli l'ànima de quelcom inefable.

VII. EDUCACIÓ TÈCNICA

L'Escola Normal, en essència, deuen ésser una Escola professional i, per tant, l'educació tècnica serà l'eix a l'entorn del qual deuen girar-voltar tota la preparació. En aquest sector cal demanar una cultura tan vasta i tan intensa com sigui possible, en el fons i en la forma, en tot temps i en tot lloc. És el nervi propulsor de tota la funció docent i deuen iniciar-se al començar la carrera, fins a constituir, en progressió creixent, l'única preocupació en les darreres mesades.

[Abans de tot, és convenient situar a l'alumne davant dels estudis que va a emprendre, assenyalant-li les fites en què deuen recolzar-se i posant-li els fonaments que li hauran de servir de base. Necessita conèixer els elements que hauran de constituir la matèria prima de son treball, ço que haurà d'enfocar i dirigir segons normes arrencades de la pròpia naturalesa. El cos i l'esperit de l'home són dos conceptes que l'intel·lecte del normalista ha de comprendre en tota sa complexitat i en tota sa extensió.

En segon terme ens preocuparà el coneixement del nen; les seves modalitats, les seves preferències i aficions, els processos de les seves forces físiques i psíquiques, les seves finalitats humanes, en una paraula, tota cosa que amb ell es relaciona té una valor immensa per la conducta que seguirem en la seva educació.

Després, cal estudiar els principis que regeixen l'acció renovadora de l'individu, els recursos que hom pot utilitzar per a forjar aquell

cos i aquell esperit conforme a idealitats cada jorn més altes i més perfectes, com aplicar-les amb majors probabilitats d'èxit segur i falaguer.

Cal conèixer també com es forma el pensament del noi, els mitjans de comprovar la puixança de les seves funcions intel·lectuals per acomodar-hi les accidentalitats de l'ensenyança, els diversos camins que cal seguir perquè les matèries del programa escolar esdevinguin instruments d'activitat i atracció i els procedirs més encertats per aconseguir tots els fruits que cap esperar de les forces congènites de la ment i sobretot perquè aquesta presti son degut auxili o ajut al sentir i al voler.

El govern d'aqueixa concreció de la societat humana exigeix que l'alumne conegui teòricament els factors vasis que intervenen en l'organització de l'escola, les causes que poden produir la fecundant harmonia de la incipient col·lectivitat o l'esterilitzant desarticulació de sos membres, els mòbils de la inquietat i vel·leïosa voluntat infantil i totes aquelles obres que poden edificar-se al voltant de l'Escola per assolir en l'esperit del nen el costum de l'orde i del treball i l'energia suficient que l'impulsin a saltar per sobre de tots els obstacles que s'oposin al compliment dels seus deures.

Per altra part, hem de considerar que la funció docent no és pura teoria; que sos preceptes han d'aplicar-se més o menys immediatament i que per a aquesta pràctica hom necessita art, inspiració, aptituds innates o adquirides, saber dir, saber fer, amb la gràcia de la suggestió i amb l'impuls d'un sa optimisme. En conseqüència, un bon nombre de lliçons models seran d'alta conveniència; però lliçons preparades detingudament entre el Professor i els normalistes alhora, donades alternativament per un i altres i seguides de discretes conversacions entre els mateixos companys sobre l'oportunitat i eficàcia de la metodologia emprada per l'alumne i les rectificacions que puguin anotar-se pels dies posteriors.

Ultra això, creiem que el capítol referent a les anormalitats de la infantesa deu formar part de la cultura pedagògica del normalista. El fisiòleg que sols estudiï l'home dintre la normalitat del seu funcionament no podrà pas envanir-se de conèixer a fons el cos humà, molt menys si d'aquells estudis n'ha de treure conseqüències encaminades al restabliment de l'equilibri orgànic quan aquest resulti

alterat. En aquest cas, per treballar d'una manera conscient és precis que no ignori les alteracions que poden sofrir els diferents òrguens, ses causes, els mitjans amb què compta i els efectes que podran produir respecte a la consecució d'aquell restabliment. Així, també, el Mestre que sols conegui e's productes psico-físics dintre la normalitat, moltes vegades atribuirà a causes errònies la poca o escassa eficiència del seu treball, en altres actuarà sense una plena consciència i quasi sempre ignorarà els recursos extraordinaris a què cal apel·lar en els nois la psiquis dels quals s'aparta del tipus comú.

No seran indiferents unes notes històriques sobre els pedagogs que representen fites cabdals en l'evolució del pensament educatiu com a medi d'infiltrar-los l'entusiasme, l'exemplaritat i la inspiració dels grans mestres, molt més encara si dita ensenyança s'enfoca cap a l'estudi detingut i comentat de les obres clàssiques de la producció pedagògica.

També, per a les Mestresses, ningú no ens negarà la conveniència d'un es quantes lliçons de Pedagogia maternal i de pàrvuls a fi i efecte que puguin esdevenir admirables guidores de les futures mares de família i puguin dirigir segons procedirs adequats els tendres plançons que sols a elles se'ls confia.

VIII. ENTRENAMENT DEFINITIU

Exposada ja la preparació que pot i deu donar l'Escola Normal, la gran majoria creurà que ja no resta res més a fer i que els nostres alumnes poden entrar de seguida en l'exercici de la seva funció docent amb la seguretat d'obtenir èxits sorollosos. Res més apartat de la realitat. Poseu-los al davant d'una Escola, i quan comencen a topar amb els obstacles i els problemes vius en tota la seva complexitat, l'astorament els sorprèn, la inexperiència els fa creure inabordable, els dubtes augmenten la tensió dels nervis, la incertitud els aplan i les errors que en tals circumstàncies es cometen, errors forçoses en tot començament, marceixen il·lusions i esperances, tal vegada per a mai més tornar.

En aquests moments d'angúnia i desesper, el jove mestre gira la vista enrera i acaba per maleir l'organització normalista per creure-la

mancada de sentit pràctic, per entendre que no li ha donat una base suficient per encertar sense grans esforços i en tots els casos. I amb aquests prejudicis se perden una bona part dels entusiasmes juvenils.

Però nosaltres, coneixedors de ço que pot fer-se durant la carrera fins amb la més bona voluntat per part dels uns i dels altres i fins amb la més acurada organització dels estudis, considerem, en primer terme, que un entrenament definitiu no pot aconseguir-se mentre no hi hagi a l'esperit sòlids punts de referència als quals acomodar els nostres primers passos i que l'aplicació de les doctrines científiques sols pot fer-se conscientment i amb ponderació de criteri quan aquelles estan formades i compreses íntegrament en el nostre intel·lecte.

En segon lloc, la vida constant d'aquest problema ens ha induït a estimar com a insuficient la sèrie de lliçons models que puguin veure's o fer-se durant el període dels estudis. Solament quan hom té la plena responsabilitat del deure a complir, hom abraça els problemes i tots els factors que els integren; hom, aleshores, salta l'abís que separa el dir del fer, i fa esforços i centuplica les forces per a sortir aïrós en la solució dels mateixos.

Posem, doncs, al jove Mestre en aquestes condicions i farà veritables miracles amb una esplèndida florida de les aptituds congènites o dels entusiasmes verges de tota decepció; però no sol i isolat, perquè una caiguda en aquests moments de prova, tan fàcil sempre i molt més als començaments, podria ésser d'efectes desastrosos; sinó al costat d'homes entrenats i raonables, que sàpiguen allargar la mà amb l'oportunitat deguda i amb la discreció encoratjadora, que sàpiguen estimular i enrobustir les veres pràctiques professionals totjust iniciades.

Vivint l'Escola, vivint l'ensenyança, vivint amb els nens cada dia i a totes hores, i constituint la nostra única preocupació una llarga temporada, s'irà perfilant la personalitat pedagògica, i quan aquesta presenti els trets definitius i característics, no hi ha d'haver cap inconvenient a confiar-li la direcció, també definitiva, d'un nucli escolar amb la confiança d'haver escullit personal apte i ple de bona voluntat.

IX. FORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Comprenc, senyors, que he anat abusant desmesuradament de la vostra bondat, però no puc acabar sense oferir-vos altres dos caires del problema de la formació espiritual del Mestre, per als quals, en aquests darrers anys s'ha iniciat un interès cada dia més creixent.

Són molts els preceptors que han d'anar a exercir llur càrrec en poblacions allunyades de tot centre de cultura, amb grosses i insuperables dificultats de comunicacions, amb carència de mitjans per a traslladar-se i revivre un ambient espiritual encara que sigui per pocs dies, limitats a relacionar-se amb un reduïdíssim nombre de persones cultes i vivint constantment les minuciositats dels petits nuclis socials; en mig d'aquestes circumstàncies, les idees se van anquilosant, l'horitzó es va enxiquint, la calor dels primers temps es va refredant i acaben per lliurar-se a una vida de pur vegetar i d'estèril escepticisme. Les condicions del treball escolar també hi contribueixen en gran manera.

Cal mantenir el foc impulsor rebut a la Normal; cal atiar-lo de tant en tant perquè les cendres no l'ofeguin; calen llaços de relació perquè en vagin rebent la saba renovadora; cal que qualques vegades se'ls puguin oferir sense extorsions les noves direccions i els nous elements d'una assabentada institució docent que ha de viure al compàs de la vida dels homes i dels pobles.

El Museu pedagògic serà el centre receptor del nous avenços materials que resoldrà dubtes i orientarà quan faci falta; la Biblioteca circulant portarà a tots els òrguens del cos magisterial els elements necessaris per a la renovació cel·lular i els cursos breus instituïts en diverses comarques i en èpoques apropiades obraran com les injeccions hipodèrmiques fent reaccionar tot l'organisme a l'impuls d'un vigoritzador de tota la funció docent.

Des d'un altre punt d'obrir, el Magisteri primari té necessitat de classes directores, la formació de les quals no podem oblidar. La plasmació de les idees directrius que han d'informar el pensament i les obres dels nostres educadors, la recerca de noves fonts que evitin l'estroncament de les deus fertilitzants de l'espiritualitat del nostre poble, el regisme assabentat de les Escoles models i més nodrides, la preparació d'homes que amb tacte i amb altesa de mires sàpiguin

ORGANITZACIÓ DELS ESTUDIS DEL MAGISTERI

estimular i coordinar les forces disperses ençà i enllà de la nostra terra i la obtenció dels elements administratius indispensables que transformin de soca i arrel el sentit burocràtic que actualment ens enerva, demanen que fixem l'atenció en aquest aspecte del problema.

L'encertada actuació d'aqueixes classes directores suposa una major amplitud d'horitzons mentals, un refinament en la cultura professional, unes condicions de caràcter i d'estructura interna, que no podem exigir en la gran massa del Magisteri; tampoc podem abandonar-nos a l'atzar d'una troballa inesperada que la casualitat ens porti; és precis organitzar i metoditzar la seva formació de manera que puguin esclatar i florir les aptituds dels que se sentin amb ales prou fortes per a assolir els llocs preeminents del nostre camp.

Que això es faci amb el caràcter de Facultat o amb el d'Escola professional superior, a nosaltres ens és indiferent; ço que ens interessa és que s'atengui al problema i que es procuri resoldre'l quan l'oportunitat ho consenti.

* * *

Hem acabat ja la defensa de les nostres conclusions; pel que hem dit, s'haurà pogut veure que hem procedit amb el desig que l'organització respongui al pensament de crear uns braços destres i aptes per a pastar les noves gèneres amb seny i amb sentit pràctic de la vida, però també amb un cervell ordenador que espiritualitzi i canalitzi l'obra educadora del nostre poble; per aconseguir-ho, hem proposat les mesures que en el nostre entendre podran conduir-nos que el Mestre es senti emparat i amb forts estímuls de constant perfeccionament des de son ingrés a la Normal fins al terme de la seva carrera, és a dir, fins que ja retudes les forces físiques, es lliuri a un descans ben merescut per cert a canvi d'una existència de treball i de sacrifici.

Vosaltres direu si hem tingut el do de l'encert, o bé si, en mig de la bona voluntat, equivocàrem el camí.

CONCLUSIONS

1.ª L'organització dels Estudis del Magisteri ha de tenir com a finalitat aconseguir un desenrotllament integral dels joves norma-

listes i procurar-los una preparació tècnica racional i pràctica per a l'exercici de l'ensenyança.

2.ª La formació del Mestre, per a ésser completa, haurà d'atendre els sis aspectes següents:

- a) Educació moral;
- b) Educació física;
- c) Educació intel·lectual;
- d) Educació estètica;
- e) Educació tècnica o professional, i
- f) Entrenament definitiu en la tasca pròpia i exclusiva de l'escola primària.

3.ª La formació moral del futur Mestre ha d'ésser objecte d'una preocupació constant dins l'Escola del Magisteri, i abraçarà:

- a) En son caire teòric, els estudis necessaris que li aportin una plena consciència dels seus deures, i
- b) En son caire pràctic, un ambient o regíme escolar de tal naturalesa que arribi a crear i a enfortir en son esperit i en sa conducta les valors indispensables per a una posterior actuació docent enèrgica i fecunda.

4.ª L'esforç constant que suposa l'exercici de la carrera, exigeix un organisme sa i fort; en conseqüència, en tota preparació normalista no hi deuen manca els mitjans de caràcter purament pràctic encaminats a assolir aquella fortalesa física en el futur educador.

5.ª Els coneixements que deguin adquirir-se seran en extensió els que corresponguin a una cultura general mitjana; però les ensenyances totes deuran estar basades en l'observació directa i en la investigació i treball personal de l'alumne, per a la qual cosa l'Escola del Magisteri disposarà dels recursos suficients per a organitzar-les segons les exigències pedagògiques de millor eficàcia pràctica.

6.ª Per a la formació del bon gust s'atendrà:

- a) Al cultiu de les Belles Arts;
- b) A l'organització de festes i vetllades literàrio-musicals, i
- c) Que l'Escola resulti un medi ambient de constants emocions estètiques.

ORGANITZACIÓ DELS ESTUDIS DEL MAGISTERI

7.ª La preparació tècnica professional constitueix el problema central dels estudis del Magisteri; s'iniciarà en els primers anys de la carrera i s'intensificarà en els dos darrers, de manera que compregui:

- a) Els coneixements bàsics o preparatoris (Fisiologia i Psicologia), en especial els de la naturalesa infantil;
- b) Estudis generals d'Educació, Metodologia general i aplicada i Principis d'Organització Escolar en sos diversos aspectes;
- c) Aplicacions pràctiques de Metodologia pedagògica;
- d) Pedagogia d'Anormals;
- e) Pedagogia Maternal i de Pàrvuls en les Mestresses, i
- d) Notes històriques de la Pedagogia.

8.ª Les lliçons de Pràctica Metodològica que puguin rebre's en el curs dels estudis, no són suficients per crear les aptituds professionals d'un entrenament definitiu. En conseqüència, el normalista que desitgi dirigir escola oficial, serà obligat a exercir durant dos anys, amb la remuneració deguda, en una graduada de la província o bé al costat de Mestres ben conceptuats per la Inspecció, després de's quals seran destinats a regir escoles en qualitat de propietaris.

9.ª L'Escola Normal té de resultar la casa pairal del mestre, el redós sagrat on pugui acollir-se i reconfortar son esperit atribulat pels obstacles de la vida docent. La Biblioteca i el Museu pedagògic seran dos lligams que sostinguin les relacions amb aquella; però els cursos breus organitzats en diferents comarques i en èpoques apropiades, amb elements de la Normal o fora d'ella, són els mitjans únics d'inocular-li la nova sang dels temps nous i dels corrents moderns.

10.ª Paral·lelament, no deu oblidar-se la necessitat de formar a Catalunya les classes directores del Magisteri, ni la d'impulsar les noves investigacions en el camp que ens ocupa, al qual efecte deuria organitzar-se la Facultat de Pedagogia amb els Seminaris i Gabinets corresponents, adés al costat de les altres dintre la Universitat, adés com a Escola independent amb les finalitats apuntades.

FELIP SOLÉ I OLIVÉ

QUAN JO ANAVA A ESTUDI ⁽¹⁾

I

No tinc pas la nècia vanitat d'imaginar-me que qualcú, en un esdevenidor àdhuc poc llunyà, tindrà la curiositat d'escatir com s'és feta ma primera educació, com s'és desplegada ma intel·ligència; però, com sia que certs biògrafs d'improvització i poc autoritzats han donat sobre tal punt detalls completament inexactes, els quals implicarien negligència dels meus pares, me crec en el deure de rectificar-los.

II

Vaig nàixer el 26 de febrer de 1786, a la vila d'Estagel, dins l'antiga província del Rosselló (departament dels Pirineus-Oriental). Mon pare, llicenciat en dret, posseïa petites propietats en terres de conreu, en vinyes i oliverars, la renda dels quals donava per a viure a sa nombrosa família.

Tenia, doncs, tres anys al 1789, quatre anys al 1790, cinc anys al 1791, sis anys al 1792, i set anys al 1793, etc.

El lector té, ell mateix, els medis de assegurar-se si, com és estat dit, com és estat imprès, jo m'he rabejat en els *excessos* de la nostra primera revolució.

III

Els meus pares m'enviaren a l'escola primària d'Estagel, on aprenguí ben aviat de llegir i escriure. Rebia, oi més, a la casa paterna, lliçons particulars de música vocal. Jo no estava, llevat

(1) De la *Histoire de ma jeunesse*, obra pòstuma. Edició de 1865.

d'això, ni més ni menys avançat que els altres nois del meu temps. I no entro en aquests detalls sinó per mostrar fins a quin punt se són errats aquells qui han imprès que, a l'edat de catorze a quinze anys, jo no sabia encara de llegir.

Estagel era lloc de parada de tropes qui, venint de l'interior, s'en anaven a Perpinyà o s'en tornaven directament a l'exèrcit del Pirineu. La casa dels meus pares se trobava, doncs, gairebé sempre plena d'oficials i soldats. Això, i la viva irritació que havia produït en mí la invasió espanyola, m'havia inspirat gusts militars tan decidits, que ma família hagué de fer-me vigilar de prop per a impedir que jo no'm mesclés d'amagat amb els soldats qui partien d'Estagel. S'esdevingué sovint que me trobessin a una llègua del poble, caminant ja amb les tropes.

Una vegada, aqueixos gusts guerrers, maldaren a costar-me un greu disgust. Era la nit de la batalla de Peires-Tortes. Les tropes espanyoles, en derrota, es perderen, en part, pel camí. Jo me trobava a la plaça del poble, abans que despuntés el dia, quan vegí arribar un brigadier (1) i cinc ginets qui, en veure l'arbre de la llibertat, s'exclamaren: *Somos perdidos!* Correguí tot seguit cap a casa a armar-me d'una llança que hi havia deixat un soldat dels de l'alçament en massa, i, amagant-me darrera una cantonada, vaig colpí amb aquesta arma el brigadier qui marxava davant l'escamot. La ferida no era perillosa; una sabrada anava, però, a castigar ma gosadia, quan uns pagesos, que vingueren a ajudar-me armats de forques, tiraren a terra els cinc ginets i els feren presoners. Jo tenia set anys allavors.

IV

Havent mon pare canviada sa residència a Perpinyà, com a tresorer de la moneda, tota la meva família deixà Estagel per a anar a viure amb ell. Allavors jo vaig ésser col·locat com a extern

(1) Caporal de cavalleria. N. del T.

al col·legi municipal de la ciutat, on m'ocupava gairebé exclusivament d'estudis literaris. Els nostres autors clàssics esdevingueren l'objecte de mes lectures predilectes. Però la direcció de mes idees canvià d'entuvi, per una circumstància singular que vaig a contar.

Tot passetjant-me un dia sobre la murada de la ciutat, vaig veure un oficial d'enginyeria que hi feia fer reparacions. Aquest oficial, M. Cressac, era joveníssim; vaig tenir la gosadia d'acostarm'hi i demanar-li com era arribat tan prest a oficial. «Acab de sortir de l'Escola politècnica, respongué. — Què cosa és aqueixa escola? — Es una escola on hi entren per examen. — Exigeixen molt dels candidats? — Ho veureu en el programa que el Govern envia cada any a l'administració departamental; el trobareu d'altra banda en els números del diari de l'Escola, que hi ha a la biblioteca de l'escola central.»

M'en aní pressós cap a aquesta biblioteca, i allà, per primer cop, vaig llegir el programa dels coneixements exigits als candidats.

D'aquell moment, vaig deixar les classes de l'escola central, on m'ensenyaven d'admirar Corneille, Racine, La Fontaine, Molière, per a assistir no més al curs de matemàtiques. El qual estava confiat a un antic clergue, l'*abbé* Verdier, home molt respectable, els coneixements del qual, però, no arribaven més enllà del curs elemental de La Caille. Del primer esguard ja vaig veure que les lliçons de M. Verdier no bastarien a assegurar-me la admissió a l'Escola Politècnica; i em vaig decidir allavors a estudiar jo mateix les obres més novelles que vaig fer venir aposta de París. Eren les de Legendre, de Lacroix i de Garnier. Tot passant-les i repassant-les, trobí sovint dificultats que exhaurien mes forces. Venturosament — cosa estranya i qui sab si sense exemple en tota la resta de la França — hi havia a Estagel un propietari, M. Raynal, qui se distreia en l'estudi de les matemàtiques transcendents. Era dins sa cuina, tot donant ordres a nombrosos criats per a les tasques de l'endemà, on M. Raynal

llegia profitosament l'*Architecture hydraulique* de Prony, la *Mécanique analytique* i la *Mécanique céleste*. Aquest home excel·lent me donà sovint útils consells; però, em cal dir-ho, el meu veritable mestre, el vaig trobar en una escoberta del tractat d'àlgebra de M. Garnier. Aquesta escoberta se composava d'una fulla impresa sobre la qual hi havia paper blau adherit. La lectura de la pàgina no tapada me donà ganes de conèixer ço que el paper blau m'amagava. Vaig aixecar aqueix paper curosament, després d'haver-lo humitetjat, i vaig poder llegir a sota aquest consell donat per d'Alembert a un jove que li comunicava les dificultats amb les quals topava en sos estudis: «Avant, senyor, avant, i us vindrà la fe.»

Això fou per a mi un raig de llum: per comptes d'obstinar-me a comprendre de bell entuvi les proposicions que davant mi se presentaven, admetia provisòriament llur veritat, passava endavant, i romania tot sorprès, l'endemà, de comprendre perfectament ço que, el dia abans, me semblaba voltat d'espessa boira.

Així havia anat dominant, en un any i mig, totes les matèries contingudes en el programa d'admissió, i m'en vaig anar a Montpeller a examinar-me. Tenia allavors setze anys. M. Monge el jove, examinador, hagué de romandre a Tolosa per causa d'una indisposició, i escrigué als candidats reunits a Montpeller que els examinaria a París. Jo mateix me trobava bastant malament per a emprendre aqueix llarg viatge, i m'en vaig tornar a Perpinyà.

Allà, escoltí, en certs moments, les sol·licituds de ma família, qui procurava fer-me renunciar a les carreres que l'Escola Politècnica alimentava. Però, ben aviat, el meu gust pels estudis matemàtics s'en dugué l'aventatge; vaig augmentar ma biblioteca amb la *Introduction à l'analyse infinitésimal* d'Euler, la *Résolution des équations numériques*, la *Théorie des fonctions analytiques* i la *Mécanique analytique* de Lagrange, i finalment la *Mécanique céleste* de Laplace. Jo m'aficionava amb gran ardor a l'estudi d'aqueixes obres. I com s'esdevingués que el diari de l'Escola portés treballs tals, com la Memòria de M. Poisson sobre la eliminació,

me figurava que tots els alumnes tenien la mateixa potència d'aquell geòmetra, i que calia, per a recibir, elevar-se fins a la seva altura.

A partir d'aquell moment, em vaig preparar per a la carrera d'artiller, punt de mira de la meua ambició; i com havia sentit a dir que un oficial havia de saber de música i esgrima i ballar, vaig consagrar les primeres hores de cada dia a l'aprenentatge d'aqueixes tres arts de diversió.

El temps de lleure, me veien passetjar pels fossos de la ciutadella de Perpinyà, i procurava, per mitjà de transicions més o menys forçades, passar d'una qüestió a l'altra, a fi d'assegurar-me de poder mostrar a l'examinador fins on els meus estudis eren arribats.

V

Vingué a la fi el moment de l'examen, i m'en vaig anar a Tolosa, en companyia d'un candidat qui havia estudiat en el col·legi municipal. Era la primera volta que se presentaven a concurs alumnes provinents de Perpinyà. El meu companyó, esporugit, fracassà completament. Quan, darrera ell, jo m'en aní a la pissarra, s'establí entre M. Monge, l'examinador, i jo, la més extranya de les converses:

«Si heu de respondre com el vostre company és inútil que us demani.

— Senyor, el meu companyó en sab molt més del que ha mostrat; jo esper tenir més sort que ell; però això que m'acabeu de dir podria tal volta desconcertar-me i privar-me de tots els meus recursos.

— La timidesa és sempre l'excusa dels ignorants; és per a estalviar-vos la vergonya d'una fallida que us faig la proposició de no examinar-vos.

— Jo no conec vergonya més gran que la que en aquest instant m'infligiu. Vulgau interrogar-me; és vostre deure.

— Ben altívolament vos ho preneu, Senyor. Ara veurem tot seguit si aquesta altivesa és legítima.

— Comenceu, Senyor, estic a punt!»

M. Monge me feu allavors una pregunta de geometria a la qual vaig respondre de manera que vaig aconseguir aflebir ses prevençions. D'allà passà a una qüestió d'àlgebra, a la resolució d'una equació numèrica. Me sabia l'obra de Lagrange pel cap dels dits; vaig analitzar tots els mètodes coneguts, tot estudiant-ne els aventatges i defectes: mètode de Newton, mètode de les sèries recurrents, mètode per salts, mètode de les fraccions contínues, tot fou passat en revista; la resposta havia durat sencera una hora. Monge, convertit allavors a sentiments d'una gran benvolença, em digué: «Podria, ja d'aquest moment, considerar l'examen com a finit; vui, però, per mon grat, fer-vos encara dues preguntes. Quines són les relacions entre una línia corba i la línia recta que li és tangent?» Vaig considerar la qüestió com un cas particular de la teoria de les osculacions que havia estudiada en el *Traité des fonctions analytiques* de Lagrange. «Finalment, me digué l'examinador, còm determineu la tensió de les diverses cordes de les quals es compona una màquina funicular?» Vaig tractar aqueix problema seguint el mètode exposat en la *Mécanique analytique*. Bé veien que Lagrange havia pagades totes les despeses del meu examen.

Feia dues hores i un quart que estava davant la pissarra; M. Monge, passant d'un cantó a l'altre, s'aixecà, vingué a abraçar-me, i declarà solemnement que jo ocuparia el primer lloc en la llista. Ho he de dir? durant l'examen del meu companyó, havia sentit els candidats tolosencs fer burles ben poc favorables als alumnes de Perpinyà: i fou sobre tot a títol de reparació per a la meua ciutat nadiua que l'acte de M. Monge i sa declaració me compregueren de joia.

FRANCESC ARAGÓ (Trad. de J. E.)

DOCUMENTS I INFORMACIONS

INFORME QUE SOBRE ORGANITZACIÓ DE SOCORS ALS OBRERS SENSE FEINA PRESENTA AL CONSELL PERMANENT DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA, EL DIRECTOR DEL MUSEU SOCIAL DE BARCELONA.

Projecte de concessió d'auxilis als obrers sense feina. Importància del problema

El problema de la manca de feina és un problema capital per a la classe treballadora. Els ingressos d'aquesta classe són exclusivament els que li proporciona el seu treball, i, per tant, en el moment en què, per qualsevol causa, aquest treball no és possible, el problema es presenta paorós. L'estalvi en els dies bons per a remei dels dies dolents no té (donades les qualitats dels obrers i la quantia de llurs ingressos) mitjans de resoldre la dificultat. A Catalunya, amb una població de 2.084,808 habitants, el nombre de llibretes de Caixes d'Estalvi és inferior a 200,000, de manera, que per cada 100 habitants sols 9'1 exerceixen aquesta forma de previsió, i encara aquesta xifra mitjana és deguda a Barcelona, com mostra la següent taula:

Províncies	Nombre d'imponents per 100 habitants
Barcelona	14'9
Girona	3'9
Lleida	2
Tarragona	0'4
Catalunya	9'1

Aquest fet no és privatiu de Catalunya, sinó que és de caràcter general.

Per tant, s'ha de buscar per altres mitjans la resolució del problema que es presenta al treballador quan per una causa o altra no pot treballar. Prescindint de considerar el problema de la vellesa o invalidesa, la malaltia i la manca de feina són els dos grossos contratemps que poden presentar-se.

Respecte a la malaltia (sense que es vulguin negar els sofriments econòmics que ocasiona a les famílies obreres), alguna cosa es fa per a auxiliar-les. Els hospitals, la beneficència domiciliària, l'acció de moltes institucions caritatives i les germandats, són mostra que el problema no està completament desatès. Principalment aquestes darreres han obtingut en la nostra terra un bon desenrotllament. Segons el cens de 1913, de l'Institut de Reformes Socials, existien a Catalunya 1.791 germandats. El nombre de socis d'aquestes no els dona el dit cens. El Museu Social ha fet un estudi sobre 756 de aquestes germandats, trobant un nombre mitjà de socis per montepio de 211. Prenent, doncs, per a tot Catalunya 200 com a promedi de socis per montepio (el qual deu estar per sota de la realitat) ens trobaríem amb 358.200 persones que tenen resolt el problema econòmic de la malaltia. Aquestes persones en sa majoria seran els pares i persones que proporcionen els ingressos en la família, de manera que el nombre de persones en realitat serà molt major, i restant de la població total els que tenen una posició econòmica que els permet fer front a una malaltia, ens trobarem amb una situació bastant acceptable.

En canvi, la manca de feina i la seva conseqüència de manca d'ingressos en la família, és un problema per a la solució del qual quasi res no s'ha fet. Unes quantes borses de treball donen un remei indirecte. Però són escasses en nombre i, fora d'una, de petita importància.

En algun sindicat s'han assajat caixes d'atur, les quals, mitjançant el pagament d'una petita quota mensual, donen un auxili en el moment de l'atur. Aquestes caixes no han tingut èxit, degut, per una banda, a deficiències en l'organització de la massa obrera catalana, i, per l'altra, que el segur de l'atur és car, i no són suficients les forces del proletariat a establir indemnitzacions suficients. El nombre d'obriers que en una època o altra es troben sense feina, és gran, i per altra part no és possible sostraure dels salaris, en l'època

que treballen, quotes elevades. Així a tot arreu, corporacions públiques i privades han vingut en auxili dels treballadors.

Cal advertir que l'estudi del problema de l'atur és recent i, per tant, aquest moviment de protecció a l'obrer sense feina està en son començament; però l'empenta que ha pres és esperança de la importància que ha d'assolir.

En resum, creu el que sotscriu que fóra convenient l'organització, per part de la Mancomunitat, d'una Institució que contribuís a remeiar la situació de l'obrer sense feina, aprofitant els moments actuals en què la grossa activitat industrial faria més fàcil la vida de la Institució en els seus primers temps.

Els remeis al problema de l'atur

A) Les Borses de Treball

Com hem indicat ja en l'apartat anterior, els remeis a l'atur són principalment dos: trobar feina al qui no en té i auxiliar-lo metàl·licament mentre estigui parat.

Hi ha, demés, un altre remei que ha estat el més utilitzat, però que avui es considera fracassat per complet. Ens referim a les obres públiques fetes en moments de crisi. Prescindint, per no interessar-nos, del perquè d'aquest fracàs, passarem a ocupar-nos dels altres dos mitjans.

Les Borses del Treball tenen per missió posar en relació l'oferta amb la demanda, l'obrer i el patró.

El problema de l'atur es presenta principalment en les grans aglomeracions industrials. En elles és on també és més difícil posar en relació l'oferta amb la demanda de treball. Les petites aglomeracions sofreixen menys d'aquest mal i, a més, en elles, a l'obrer li és més fàcil assabentar-se dels patrons que han de menester algun operari. A això s'ajunta que en les petites poblacions el predomini de la indústria no és absolut respecte a l'agricultura i, per tant, en moments de manca de treball, succeeix amb freqüència que els obrers poden trobar ocupació temporal en les feines agrícoles.

La repartició de la població a Catalunya està caracteritzada per l'existència d'un gros nucli (Barcelona) que comprèn quasi la tercera

part de la total població de Catalunya. Al costat d'ell sols existeix un petit nombre de poblacions industrials, el nombre d'habitants del qual oscil·la poc al voltant de 20,000. La resta d'indústria està molt disseminada.

Tenint en compte aquestes circumstàncies i les possibilitats econòmiques de la Mancomunitat, pot considerar-se que la Borsa ja existent a Barcelona, satisfà la necessitat més apremiant, i que fóra suficient per a completar la seva obra, la creació, en les poblacions industrials de més de 10,000 habitants, de registres d'ofertes i demandes de treball, els quals poguessin ésser consultats per patrons i obrers.

Per a estimular la creació d'aquests registres, la Mancomunitat podria concedir anualment una subvenció, a repartir entre aquells Ajuntaments que els tinguessin establerts.

Com que les poblacions de més de 10,000 habitants són disset, i per altra part la despesa que portaria als Ajuntaments el dit registre seria molt petita, una xifra màxima de 10,000 pessetes fóra suficient per a atendre el servei. Suposant (cas improbable) que totes les disset poblacions creessin el dit registre, els correspondrien 588 pessetes a cada una, suficient per a la petita despesa de material i per a donar una gratificació a l'empleat municipal que portés el llibre d'inscripcions.

L'única condició que deuria posar-se a la concessió d'aquestes subvencions, hauria d'ésser que els models de les fulles d'inscripció fossin uniformes i l'obligació, per part dels Ajuntaments, de trametre, els dies que hi haguessin noves ofertes o demandes, nota de les mateixes a la Borsa de Barcelona.

Amb la primera d'aquestes condicions es podrien fer comparables les dades de tot Catalunya. Amb la segona, fóra possible posar en contacte l'oferta i demanda de treball en poblacions diverses. Al dit efecte, la Borsa de Barcelona, que pels seus majors mitjans i millor capacitat tècnica podria considerar-se com a organisme central, amb les llistes rebudes de les diverses poblacions i amb les dades pròpies, podria confeccionar altres llistes, resum que trametria a totes les seccions. Això faria possible que un obrer sense feina en una població on no hi ha vacants de l'ofici seu, pogués col·locar-se en altra població en què fessin falta obrers de la seva especialitat,

de la qual cosa s'assabentaria per la fulla tramesa per la Borsa de Barcelona.

Si la Mancomunitat gestionés i obtingués de les companyies ferro-carrileres una rebaixa per als obrers, que amb un certificat de la Borsa del Treball es dirigessin d'una població a l'altra, s'ajudaria a la perfecció d'aquest servei.

En resum es proposa que anualment la Mancomunitat faci figurar en els seus Pressupostos una quantitat, que en el primer any podria ésser de 5,000 pessetes, i en cas d'èxit del servei, elevar-se fins a 10,000, destinada a ésser repartida entre els Ajuntaments que tinguessin establertes oficines de registre d'ofertes i demandes. Les condicions per a tenir dret a aquest auxili es determinarien cada any, segons unes Bases proposades pel Museu Social.

Apèndix

Model A. — Fulles que haurien de circular entre els diversos registres donant a conèixer les ofertes i demandes que poguessin interessar a altres poblacions.

DEMANDES

Núm. d'ins- cripció	NOMS DE L'OBRER	Estat	Ofici	Especialitat	Salari que guanyava en l'última col·locació	Població en què viu

..... a de de 191.....

FIRMA,

de 191.....

a de

...

...

FIRMA,

11

Els remeis al problema de l'atur

B) L'assegurança contra l'atur

Per auxiliar l'obrer mentre es troba sense feina s'han proposat diverses institucions, les quals, en resum, adopten una de les següents formes:

- a) D'iniciativa privada.
- b) Assegurança sindical no subvencionada.
- c) Subvencions patronals.
- d) Assegurança municipal lliure.
- e) Assegurança municipal obligatòria.
- f) Assegurança obligatòria per l'Estat.
- g) Assegurança sindical subvencionada pels organismes públics.

De totes aquestes diverses formes se n'han fet assaigs, i són mantes d'elles les que avui encara estan en funcionament.

Podriem fer un balanç dels diversos aventatges i inconvenients que ofereixen, però no crec que sigui aquest un lloc a propòsit per a tal anàlisi.

En setembre de 1910 es reuní a París una Conferència internacional de l'atur forçós, a la qual assistiren els especialistes en la matèria, de quasi tots els països. En ella fou tractat l'assumpte de l'assegurança de l'atur i de les diverses formes que pot revestir. D'aquesta Conferència va néixer una organització permanent: l'Associació internacional per a la lluita contra l'atur forçós. Doncs bé: tant en les deliberacions de la dita Conferència internacional, com en les publicacions de l'Associació, s'hi troba una tendència que sembla ésser el fruit de l'experiència de les institucions ja existents. Aquesta tendència podem resumir-la en breus paraules.

L'auxili als parats ha de tenir el caràcter d'assegurança. Les primes d'aquesta assegurança han d'ésser pagades per l'obrer. Com que l'estadística ensenya que el risc és molt elevat, i per altra part els salaris dels obrers tenen arreu un nivell que s'equilibra, en general, amb el cost de la vida, és precís que els organismes públics amb les seves subvencions vinguin a fer més grans les indemnitzacions que podrien rebre els obrers sense feina si comptessin amb un sol esforç. Contri-

bucions voluntàries dels patrons poden ajudar a l'acció dels organismes públics, mes no cal comptar gaire amb elles, ni menys tendir a fer-les obligatòries. Com que l'atur té un caràcter marcadament professional, això és, que la seva importància varia molt segons els diversos oficis, és precis rebutjar la formació de caixes generals d'atur i anar a l'establiment de caixes especials per a cada ofici.

Com que l'assegurança contra l'atur exigeix, per a evitar abusos, un control molt sever, sols els sindicats professionals estan en condicions per a exercir-lo.

S'ha d'anar, doncs, a l'establiment del segur sindical voluntari, amb auxili de les corporacions públiques.

El problema de l'atur a Catalunya

L'estudi del problema de l'atur forçós a Catalunya presenta les mateixes dificultats que l'estudi de quasi tots els problemes econòmics. Els problemes existeixen, però ens trobem en aquell període en què comencem a donar-nos compte de la seva existència. L'estadística, base d'aquesta classe d'estudis, no existeix, o té un caràcter rudimentari, i, per tant, al voler estudiar una qüestió no queden més que dos camins: o bé fer un estudi aproximat, ple d'empirismes, o bé haver de recórrer a l'estranger, i suposar que ço que passa per fora també passarà aquí.

Aquestes dificultats vénen encara agreujades per l'indole del problema. Adhuc en els països més avançats l'estadística de l'atur és rudimentària, i a conseqüència d'això les institucions que tracten de posar remei al mal han de seguir un camí vacil·lant procedint per tanteigs en lloc d'adoptar criteris fixos, com ho fariem si ens trobéssim amb una estadística perfecta. Tota assegurança descansa en un coneixement molt aproximat del risc. Sense aquest coneixement, ni primes, ni indemnitzacions, ni organització en general, podran ésser una cosa determinada.

El Museu Social de Barcelona, creat per la iniciativa de la nostra Diputació Provincial i de l'Ajuntament de Barcelona, en començar la seva actuació notà tot seguit la dificultat que la manca d'estadístiques posava a l'estudi dels problemes socials i econòmics i al desenrotllament d'iniciatives en aquestes esferes, i conscient d'aquesta

dificultat, orientà les seves activitats cap a l'organització d'una estadística social catalana. El mancar de la força que dona el caràcter oficial de les institucions i l'escassetat de mitjans econòmics, han limitat l'esfera d'acció del Museu, però, no obstant, ningú no podrà negar davant dels tres volums d'Estadística Social publicats fins ara, així com de les estadístiques contingudes en les seves altres publicacions, que els resultats obtinguts són importantíssims i superiors en molts casos als obtinguts per importants institucions oficials.

Respecte al problema que ens ocupa, dues són les classes de dades que pot proporcionar.

La primera és l'estadística de les operacions de la Borsa del Treball de Barcelona, filial seva.

Existeixen algunes altres institucions semblants a la nostra terra, però el volum del seu nombre d'operacions és molt petit.

Donarem, doncs, sols el nombre de demandes de treball i el de col·locacions efectuades per la dita Borsa:

Anys	Demandes de treballs	Col·locacions obtingudes
1912	5,288	1,435
1913	5,136	1,863
1914	5,881	1,517
1915	10,184	3,557
1916	8,171	3,572

Aquestes dades soles ja indiquen que el problema és greu. El nombre d'obriers que es troben sense feina ha d'ésser gran, ja que ha de suposar-se que no tots ells acuden a la Borsa, sinó que cerquen col·locació, ja per ells mateixos, ja amb l'ajuda del Sindicat o companys d'ofici.

A més de les xifres anteriors, poden tenir-se en compte els coeficients d'atur forçós dels obrers sindicats d'alguns oficis, publicats mensualment pel Museu Social.

Aquests coeficients s'obtenen pel següent procediment: El dia 14 de cada mes es trameten pel Museu als Sindicats obrers de tot Catalunya, pertanyents als oficis de paletes i peons, pintors decoradors,

fusters, metal·lúrgics i tipògrafs unes postals, degudament franquejades per al retorn, en les quals se'ls pregunta el nombre de socis de què consta el sindicat i el nombre de socis que aquells dies es troben sense feina. Diverses precaucions són preses per a evitar la repugnància de les organitzacions obreres a donar el nombre de llurs associats. Amb les dades obtingudes per aquest procediment, es calcula el tant per 100 d'obreres sense feina, entre els obrers sindicats de cada ofici.

A continuació donem les dades des de l'agost de 1913 en què començà a fer-se aquesta estatística.

Tant per 100 d'atur forçós en els obrers sindicats de diversos oficis a Barcelona

Any 1913

Oficis	Agost	Setbre.	Octbre.	Novbre.	Dbre.
Paletes	9'9	5'8	0'8	1'1	14'2
Pintors decoradors		5'2	3'4	5'4	15'6
Fusters	3'5	1'2	1'7	4'4	2'2
Metal·lúrgics	3'4	1'9	0'7	0'7	0'8
Tipògrafs ²	1'2	8'2		1'3	2'2
Coefficient general	5'9	4'4	3'5	4'6	5'0

DOCUMENTS I INFORMACIONS

Tant per 100 d'atur forçós en els obrers sindicats de diversos oficis a Barcelona

OFICIS	Any 1914									
	Genor	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Set.	Octubre
Paletes i peons . . .	13'6	20'0	12'6	17'0	5'4	3'6	2'0	10'0	18'7	29'0
Pintors decoradors . .	9'5	13'0	10'9	1'4	0'4			1'9	14'7	11'7
Fusters				11'4	4'0	1'7	13'1	20'3	45'0	49'0
Metal·lúrgics	8'3	15'0	16'8		9'4			5'5	20'0	23'3
Tipògrafs	3'6	0'8	1'3			2'5	1'0	4'0	12'5	13'6
Coefficient general . .	9'0	14'0	10'0	9'7	3'6	2'7	5'1	11'0	35'6	40'4
Any 1915										
Paletes i peons . . .	26'0	35'0	22'5	24'6	22'3	11'8	13'8	7'2	3'9	10'5
Pintors decoradors . .	12'0	18'3	21'0	17'0	2'0			21'2	21'1	19'9
Fusters	45'0	30'0	18'9	9'3	6'4	6'2	4'0	2'3	5'9	6'8
Metal·lúrgics	21'7	18'5	12'5	15'8	4'2	5'7		9'1	9'4	2'6
Tipògrafs	14'1	15'0	26'0	17'9	10'4	10'1	7'4	11'6	11'2	6'2
Coefficient general . .	33'0	28'2	26'2	17'7	15'3	9'6	7'5	8'1	10'3	9'9
Any 1916										
Paletes i peons . . .	vaga	vaga	vaga	vaga	7'5	7'6		1'2	1'3	2'4
Pintors decoradors . .	51'9	»	»	»	27'6		1'9	1'3	1'3	16'2
Fusters	vaga	»	»	»	4'0	0'6	2'5	3'9	4'8	2'9
Metal·lúrgics	»	»	»	»	1'3	0'8	1'8	1'9		3'4
Tipògrafs	6'6	5'1	4'5	5'0	6'3	7'3	6'7	5'6	3'6	4'9
Coefficient general . .				4'2	10'2	3'9	2'9	3'3	3'2	3'7

Sobre la valor d'aquestes dades, cal fer alguna consideració.

Podria adoptar-se la creença que l'atur entre els no sindicats és aproximadament el mateix en importància que entre els obrers que formen part d'un sindicat. Però a Catalunya ens trobem amb un fet que dificulta l'adopció d'aquest principi. I és que els sindicats obrers tenen poca importància en quant al nombre d'associats. Aquest nombre, per regla general, és petit respecte al total d'obriers del mateix ofici, i per tant, essent dades calculades sobre una massa de fets (oscil·la entre dos i tres mil) poc nombrosa, perden les conseqüències aquella valor que dona als resultats estadístics la *lleï dels grans nombres*.

A més, cal tenir en compte que, a excepció dels dotze primers mesos de funcionament del servei, la guerra europea, amb ses repercussions econòmiques, ha donat lloc a anormalitats en les xifres (augment en l'art de construcció, disminució en la metal·lúrgia) i que, per tant, les dades dels tres darrers anys no tenen gran valor per a servir de fonament a l'organització d'una institució de lluita contra les conseqüències de l'atur.

Les dades que indubtablement s'aproximen més a l'estat normal del fenomen, són les de l'any 1913, els set primers mesos de 1914 i les dades de 1916.

Prenent el terme mitjà d'aquests tres grups, tindrem els següents tants per 100 d'obriers sense feina entre els que formen part d'un sindicat.

1913	4'7
1914	7'7
1915	6'2

Amb les reserves abans esmentades, aquestes xifres marquen una orientació, sobretot pel que fa referència a Barcelona, ciutat a la qual es refereixen la major part de postals contestades. En les poblacions menors, l'atur té molta menys importància. Menor importància té encara en la nostra terra el problema al camp. No existeix en ell veritable proletariat agrícola, i, per tant, els períodes d'activitat major o menor que marquen els treballs del camp no donen lloc a fenòmens tan greus per a l'obrer del camp com els que ocasiona en l'obrer industrial.

DOCUMENTS I INFORMACIONS

Funcionament del sistema que es proposa

En l'apartat anterior havem indicat que els socorsos de l'atur han d'adoptar una organització professional, i que la tendència dels homes d'obres en l'actualitat és la d'adoptar com a base el sindicat professional, subvencionant-lo perquè tinguin més eficàcia les caixes d'atur que dintre d'ell es formin.

Tractem d'averiguar la importància que tingui a Catalunya l'organització sindical.

Les úniques dades oficials que existeixen es remunten a l'any 1904, i són publicades per l'Institut de Reformes Socials.

Segons elles, existien a Catalunya en aquella data 220 sindicats, amb 29,793 associats. D'ells, 133 corresponien a Barcelona, 27 a Girona, 15 a Lleida i 45 a Tarragona.

Aquestes dades creiem que ja en aquells temps havien d'estar per sota la realitat, però molt més ho estaran ara, ja que en els darrers anys han pres les associacions obreres gran importància.

El Museu Social féu en 1912 una estatística del nombre de sindicats existents a Barcelona, la qual donà el següent resultat:

	Sindicats
Indústries agrícoles	4
Idem tèxtils	15
Cuir i pells.....	7
Indústria de la fusta	16
Indústries metal·lúrgiques	26
Idem ceràmiques	21
Productes químics	1
Alimentació	25
Vestit i toilette	16
Mobles	12
Construcció	31
Indústries relatives a les lletres, arts i ciències..	13
Transports	31
Comerç	14
Diversos	21
Total.....	253

En els cinc anys passats des d'aleshores, el nombre d'aquestes institucions ha augmentat sense cap dubte.

La importància dels sindicats catalans no guarda, no obstant, relació amb el seu nombre. La major part tenen un nombre de socis petit i variable, la seva orientació no és determinada i fluctuen amb molta freqüència. Afegexi's a això que la mortalitat prematura dels sindicats és grossa, desapareixent molts al poc temps de creats.

Ens trobem, per tant, amb dues conclusions que semblen repel·lir-se. Per un cantó, creiem que si no es vol anar a organitzacions costoses i d'èxit no segur, els socorsos dels obrers sense feina han de fer-se mitjançant l'organisme sindical subvencionat per les corporacions públiques. Per altra part, ens trobem que aquest organisme sindical ofereix grossos defectes a la nostra terra per fer-lo base d'una organització

Davant d'això, sols podem fer constar la nostra opinió. I és que l'establiment de l'organització que proposem, ultra constituir un auxili per a molts obrers sense feina, seria un gran bé per a l'organització sindical de la nostra terra. La funció té influència per al desenrotllament de l'orgue, i nosaltres estem convençuts que gran part dels defectes dels nostres sindicats obrers, defectes que (ultra donar lloc a una imperfecta organització de la massa obrera, repercutint inclús sobre la vida sencera de la societat, amb moviments epilèptics i infecunds), vénen de no tenir establertes les associacions obreres catalanes institucions econòmiques (borses de treball, caixes d'atur, socorsos de malaltia, etc.), essent solament institucions que arrosseguen una vida ensopida en temps normals, per a adquirir sols la seva plenitud de força i vida en els moments d'agitació proletària.

Creiem, per tant, que malgrat tot, la Mancomunitat ha d'adoptar ço que a continuació es proposa, i que per la seva iniciativa s'aconseguirà que molts sindicats catalans estableixin en son si caixes contra l'atur forçós, la qual cosa sols beneficis pot reportar a totes les classes socials.

Projecte de reglament per a la concessió de socors d'atur forçós

Art. I. La Mancomunitat de Catalunya, en son desig de contribuir al benestar de la classe treballadora catalana, crea un servei per a concessió d'auxilis als obrers sense feina.

DOCUMENTS I INFORMACIONS

Art. II. La direcció del servei anirà a càrrec del Museu Social de Barcelona, l'actuació del qual haurà d'estar sempre d'acord amb el present reglament, així com amb les disposicions posteriors que pugui dictar el Consell Permanent d'aquesta Mancomunitat.

Art. III. Anualment haurà de presentar el Museu Social una memòria ressenyant el funcionament i resultats obtinguts durant l'any anterior, així com una relació justificada de la forma d'inversió de les quantitats que hagi rebut per a complir aquest servei.

Art. IV. L'organització interior del servei, en tot ço que no establix aquest Reglament, podrà fer-la el Museu Social de la manera que cregui convenient, facultat limitada, no obstant, per ço que s'indica en l'art. II. Les despeses que porti aquesta organització seran satisfetes pel Museu Social, el qual, a fi d'any, les farà constar en la liquidació, deduint-les de les quantitats rebudes en el cas que hi hagi sobrant. En cas de no existir aquest, les dites despeses seran satisfetes per la Mancomunitat en els primers mesos de l'any següent. Les despeses de gestió a què aquí es fa referència hauran de venir regulades dins d'un pressupost que, junt amb la memòria de què abans es parla, anualment formularà el Museu.

Art. V. El fons d'atur destinat a l'auxili d'obriers sense feina es compondrà:

a) D'una subvenció anual que concedirà la Mancomunitat de Catalunya.

b) De les subvencions que puguin concedir l'Estat espanyol i les Diputacions i Ajuntaments catalans.

c) De les donacions i deixes que eventualment siguin destinades a aquest fi.

d) Per altres recursos que puguin arbitrar-se (festes, suscripcions, etc.).

Art. VI. La distribució de les quantitats que anualment puguin destinar-se a auxiliar als obrers sense feina es farà prenent per base les organitzacions sindicals, Caixes d'atur forçós, societats d'auxilis mutus, etc., que exerceixin una acció econòmica en favor de llurs associats sense feina. L'organització mancomunal d'auxili als parats procurarà, mitjançant una activa propaganda, contribuir a la fundació d'institucions amb tal finalitat, valent-se de conferències, fulles, projectes de reglaments, etc.

Art. VII. Perquè una organització qualsevolga tingui dret a rebre la subvenció de la qual després es fa esment, és precis:

1. Que estigui legalment constituïda.
2. Que ho solliciti per carta firmada pel president i secretari, acompanyada d'un exemplar dels estatuts.
3. Que els associats paguin una quota a l'associació de la qual formin part, especialment destinada als socorsos d'atur.
4. Enviar abans del dia 5 de cada mes al Museu Social unes fulles, degudament omplertes, en les quals consti:
 - a) Socis adherits a la caixa d'atur.
 - b) Valor de les quotes cobrades durant el mes.
 - c) Nombre d'obersers que han estat sense feina.
 - d) Nombre de jornals que entre tots han perdut.
 - e) Valor total de les indemnitzacions que ha pagat el sindicat als obrers sense feina.
5. Portar els següents llibres:
 - a) Llista de socis amb indicació de les quotes pagades.
 - b) Llibre de caixa.
 - c) Llibre amb els noms dels obrers socorreguts mensualment, indicant les quantitats que se'ls ha remès.
6. Permetre la inspecció d'aquests llibres pel personal del Museu.

Art. VIII. Quan es demostrï que una d'aquestes institucions ha donat voluntàriament algun informe inexacte al Museu Social, a l'objecte d'obtenir una major subvenció, es veurà privada d'aquesta durant un any.

Art. IX. La inspecció del Museu Social versarà sols sobre la part econòmica dels socorsos als obrers sense feina, no venint obligats els sindicats obrers i altres institucions adherides a proporcionar cap dada que no es refereixi directament a l'esmentat objecte.

Art. X. Amb la subvenció anual de la Mancomunitat i eventualment amb aquells altres ingressos de caràcter permanent que puguin concedir-se, es faran quatre parts, les quals seran distribuïdes en la forma següent:

1. La dotzena part de dues quarts parts es distribuirà cada mes entre les institucions adherides a proporció de la valor de les quotes cobrades per cada una d'elles de llurs associats.

DOCUMENTS I INFORMACIONS

La fórmula de càlcul serà:

$$a = \frac{S \times b}{c}$$

on què

a = quantitat a cobrar per una institució.

S = quantitat total a repartir.

b = valor de les quotes cobrades durant el mes per la institució en qüestió.

c = suma del valor de les quotes cobrades durant el mes per totes les institucions que entrin en el repartiment.

2. La dotzena part de la quarta part es repartirà mitjançant una fórmula semblant a proporció de les indemnitzacions pagades durant el mes per cada institució.

3. La quarta part restant, junt amb els altres ingressos de caràcter ocasional, formaran un fons de reserva que serà distribuït en anys de crisi, o bé en aquelles institucions, els membres de les quals, en un període donat, sofrexin una forta manca de treball.

Per a fer ús de les quantitats del fons de reserva, el Museu Social haurà de sol·licitar permís del Consell Permanent de la Mancomunitat.

El cobrament de les subvencions es farà en lloc i en dia que s'anunciarà públicament.

Art. XI. Les subvencions que rebin les institucions adherides solament podran ésser destinades a socórrer als obrers sense feina. No seran concedides subvencions per manca de feina deixada o vaga voluntària, però sí en cas de lock-out patronal.

Art. XII. Per a la deguda publicitat de les operacions, en el lloc de pagament de les subvencions es fixarà una taula que indiqui mensualment:

a) Valor total de les quotes cobrades per totes les institucions adherides.

b) Valor total de les indemnitzacions pagades per les mateixes.

c) Part que correspon a cada sindicat segons els dos conceptes.

Art. XIII. En cas de crisi greu en una branca industrial, el Museu Social podrà servir d'intermediari perquè les caixes d'atur de la dita indústria sol·licitin préstecs d'altres caixes no afectades per la crisi.

Model de fulla per a fer la liquidació mensual amb les institucions adherides

Sindicat
 Moviment de la Caixa d'Atur forçós en.....(mes)..de.....
 (any).
 — Socis adherits a la Caixa.
 — Valor total de les quotes cobrades durant el mes
 — Nombre d'obers
 — Obrers que han estat sense feina
 — Nombre de jornals que entre tots han perdut
 — Valor total de les indemnitzacions que ha pagat el sindicat
 als obrers sense feina
a.....de.....de.....

El Secretari,

Vist i conforme.

El President,

Barcelona, 6 de juliol de 1917.

LLIBRES

REFORMES EN LA LEGISLACIÓ MERCANTIL. TRIBUNALS
 DE COMERÇ, per TRINITAT MONEGAL. *Editorial Catalana, S. A.*
 Barcelona, 1918.

Un ordre rigorós, un seny perfecte, una erudició triada són les característiques d'aquesta obreta, d'un tema tan important a Catalunya, dedicada piadosament a la memòria d'Ildefons Sunyol. Es una tesi de doctorat, redactada al 1891 i corroborada ara, en ses línies generals, amb una major flexibilitat pràctica, per l'experiència del jurisconsult i polític.

MANUEL MILÀ I FONTANALS. NOTES BIOGRÀFIQUES I CRÍTIQUES, per ANTONI RUBIÓ I LLUCH. *Edició de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Barcelona, 1918.

Ningú tan assabentat, ningú tan dotat per a evocar amb fèrvida penetració la figura del gran erudit, crític, historiador i poeta que fou En Milà, com el Sr. Rubió i Lluch, son deixeble més directe, al costat de Menéndez y Pelayo. Per això aquell gran català «de testa clàssica» apareix tot vivent en aquesta bella semblança, on l'autor espargeix una part del seu tresor de recordances, documents i judicis, fent-ne aptíssim instrument per a popularitzar, com és intenció de la benemèrita Societat editora, el culte al seny i l'alta serenor d'En Milà i Fontanals. El volumet va il·lustrat amb la reproducció fotogràfica del bust d'En Milà per Samuel Smith.

TREBALLS DEL SERVEI TÈCNIC DEL PALUDISME (1915-1916). *Publicacions de l'Institut de Ciències*. Palau de la Diputació. Barcelona, 1918.

Tres anys fa que funciona amb èxit el Servei Tècnic del Paludisme, fundat per la Mancomunitat de Catalunya. Durant aquest període, en les tasques prèvies d'organització i la formació ràpida i perfecta d'una estadística de palúdics, el Servei s'ha voltat d'excel·lents col·laboradors; ara, en el volum que acaba de sortir, són donats a conèixer els resultats obtinguts dels primers assaigs de profilaxi antipalúdica. I, mentre esperem el fruit d'aqueixes activitats en camí, ja trobem anunciada, en aquest primer volum de *Treballs*, la publicació bi-mensual del *Bulletí del Servei d'Estudis Sanitaris*, títol que correspon a la nova zona d'acció dins el camp de l'epidemiologia que compendrà el Servei. El qual ha començat ja els estudis preliminars per a combatre altres malalties com la tuberculosi, el tifus, la febre de Malta, etc.

TREBALLS DE LA SOCIETAT DE BIOLOGIA. Any V. 1917. Publicats sota la direcció d'A. PI SUÑER. Publicacions de l'Institut de Ciències. Institut d'Estudis Catalans. 1918.

Aquest recull, qui comença amb una commoguda recordança al primer President de la Mancomunitat de Catalunya, aplega treballs

de procedència variadíssima i ve a ésser una síntesi de l'activitat dels investigadors catalans i dels més escollits entre la resta d'Espanya en matèria biològica, amb la contribució de prestigiosos Laboratoris estrangers. I és, en aquest darrer aspecte, una veritable honor de la Societat de Biologia la inclusió en el volum d'una nota del professor del Col·legi de França E. Gley, feta amb col·laboració del seu assistent Alf. Quinquaud; i una altra de Vincent, Marbé i Muratet, resum d'una sèrie grandíssima de treballs.

En la impossibilitat de redactar una síntesi crítica del contingut del present Anuari, farem un resum informatiu de les comunicacions que l'integren. Comencem per l'actuació dels socis.

Els Srs. Pi i Suñer i Bellido fan la revisió dels experiments del primer i el Sr. Alomar sobre les accions fisiològiques de la sang urèmica; el Sr. Bellido reprèn l'estudi de la innervació renal i la seva influència sobre la integritat funcional dels ronyons; el Sr. J. Casasayas i el Sr. F. Fornells exposen un notable cas d'acondroplàsia; el Sr. L. Cervera aporta una nota preventiva sobre el mecanisme dels fenòmens que segueixen a la «picadura del quart ventrícol»; el Sr. Manuel Dalmau resumeix en cinc notes els seus treballs sobre els mètodes d'obtenir secretina en pols, d'apreparar aglutinines també en pols, d'explorar les funcions hepàtiques en relació amb les pancreàtiques, i sobre el mecanisme de correlació entre tiroides i suprarrenals i la manera d'actuar de la secretina duodenal independentment del fetge; el Sr. J. B. Darder fa l'estudi d'un nen mongòlic; el Sr. R. Gargallo reporta un nou mètode de coloració de les fibres elàstiques als esputs; el Sr. E. F. Galiano s'ocupa de l'estructura del cor dels «Helix»; i el Sr. Gallart i Monés presenta una comunicació titulada «Estudi coprològic de les causes que dificulten la digestió del midó».

El Sr. P. González, amb En J. Ganzer, presenta un model de regulador elèctric per a estufes de conreus, i amb el Sr. C. López i el Sr. I. Gericabettia, reporta treballs sobre «Precipitines i anafilàxia en la diferenciació de les albúmines sèriques i musculars»; el Sr. A. Gallego hi continua sos estudis de tècnica histològica; el P. J. Pujiula aplica els mètodes de l'anterior als teixits vegetals; i el Sr. L. Guilera aporta una comunicació sobre tinció de materials lipoides i una altra sobre la metopatia hemorràgica.

Consiguem encara, a més de les contribucions ja esmentades de

Gley-Quinquaud i Vincent-Marbé-Muratet: La del Sr. C. López sobre l'acció del clorur sòdic sobre el «bacillus anthracis»; del Sr. G. Marañón, amb A. Rosique, sobre «la acció de la hipòfisis en la diuresis»; del P. Nubiola sobre «Evolució del fol·lícul de Graaf», i, amb el P. Domingo, «De les cèl·lules anomenades paraluteïniques».

Finalment, el Sr. J. Negrín comunica els seus estudis sobre la substància receptiva de les terminacions simpàtiques; el Sr. J. Puig Sureda els seus estudis sobre operatòria hipofissària; el Sr. Roig-Raventós les seves recerques sobre «La prova del blau en Obstetrícia»; i el Sr. Joaquim Trias els seus estudis sobre els rets de Purkinje i els limfàtics de l'endocardi.

Acaba el volum amb una ressenya sintètica dels cursets professats en 1917 de les sèries organitzades per la Societat de Biologia.

FLORA DE CATALUNYA, Fasc. III, vol. II. *Treballs de l'Institut de Ciències*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1918.

S'hi acaba la descripció, nomenclatura, toponímia, geografia, etc., de la família de les Lleguminoses, i comprèn les de les Cesalpínies, Amigdalàcies i Rosàcies.

ENTOMOLOGIA DE CATALUNYA: COLEÒPTERS. Fasc. I. Gènere Carabus, per ASCENSI CODINA. *Treballs de l'Institut de Ciències*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1918.

Treball pacient i metòdic, abundós de detalls, observacions i clariïcs que conté, en aquest primer fascicle, les nocions generals de geografia, morfologia, anatomia, fisiologia, costums, filogènia, classificació sistemàtica i descripció dels Carabus catalans. Nombrosos gravats il·lustren el text.

LES PLANETES DEL VERDUM, per JOSEP CARNER. *Publicacions de «La Revista»*. Barcelona, 1918.

Llibre de contes i divagacions barcelonines, que deliciosament palpita de la vida íntima i diversa, vida de creixença i joventut, de la nostra capital catalana; llibre sentimental per essència, encisament pintoresc, amarat d'humorística ironia catalanesca, on la nar-

ració hi és simplíssima i on — com remarca *Jordi March* — resta definitivament plasmat, per gràcia del príncep dels nostres lírics, el poema en prosa català.

NACIONALISME, per E. PRAT DE LA RIBA. Compilació i pròleg de A. ROVIRA I VIRGILI. *Enciclopèdia Catalana*, vol. VI. Edit. Cat. Barcelona, 1918.

El Sr. Rovira i Virgili ha fet un aplec orgànic i pràctic de les doctrines nacionalistes de *La Nacionalitat Catalana*, discursos, informes, manifestos, articles, etc., per tal de facilitar la coneixença i difusió de les idees d'En Prat de la Riba, amb independència de l'arquitectura dels treballs a què pertanyen. El lector hi pot resseguir tot l'inoblidable procés intel·lectual que produí el deixondiment polític de Catalunya, la inauguració de la nostra cultura orgànica, la consagració oficial de la nostra unitat. «El present volum — diuen els editors — pot fer el servei d'un breuari de nacionalisme i de patriotisme català, d'un llibre de capsalera en el qual hom trobi, al fàcil abast dels ulls i de l'esperit, les idees capdals d'aquell qui ha estat el re-creador de la Nació Catalana.»

CONTRABAEDECKER, d'ALEXANDRE PLANA. *Publicacions de «La Revista»*. Barcelona, 1918.

Poemes descriptius i enyoradiços, inspirats en l'enamorament de la Catalunya diversa, nodrida de melangioses recordances i de fantasies contemplatives; poemes entre elegíacs, epigramàtics i parnassians, regits per la noblesa del mot, que culminen en la interpretació de l'ànima contradictòria, però superiorment harmònica, de la nostra Barcelona i sos voltants.

FLORS LUL·LIANES. Recull de místiques metàfores del Llibre de «Amic e Amat» del B. Mestre Ramon Lull, rimades per Agustí Valls i Vicens, amb pròleg de Mn. Lluís Carreras, Pvre. Biblioteca *Foment de Pietat Catalana*, Barcelona, 1918.

Una glossa eloqüent de Mn. Lluís Carreras sobre la valor del *Llibre d'Amic e Amat* serveix d'introducció a la rima dòcil i fervorosa, que ha feta l'autor, dels poemets en prosa de Ramon Lull,

posant-la sota el patronatge de la memòria d'En Marià Aguiló; obra devota i modesta, religiosament i literàriament pietosa, inspirada per una musa sincera i folk-lòrica, que no es limita a la pura transcripció subjectiva i que fa ús de flexibles estructures rítmiques, novíssimes i curioses. Clou el volum una *Invocació al Beat Ramon Lull*, amarada d'ascetisme lul·lià.

HISTORIA DEL DERECHO DE CATALUÑA, ESPECIALMENTE DEL CIVIL, Y EXPOSICIÓN DE LAS INSTITUCIONES DEL DERECHO CIVIL DEL MISMO TERRITORIO EN RELACIÓN CON EL CÓDIGO CIVIL DE ESPAÑA Y LA JURISPRUDENCIA, por GUILLERMO M.^a DE BROCA. Herederos de Juan Gili. Barcelona, 1918.

Aquesta obra — *reprise* de la tasca que el mateix autor havia realitzada l'any 1880 juntament amb D. Joan Amell i Llopis — és el tractat més recomanable, entre els pocs que existeixen, del Dret català. El primer volum — suara publicat — conté primerament la història del Dret civil de Catalunya, on l'autor aplega i resum els treballs publicats monogràficament en els Anuaris de l'Institut, i comença, després, l'exposició de les nostres Institucions, contenint, en aquest primer volum, un títol preliminar que tracta del dret vigent a Catalunya, el llibre primer o part general (lleis, persones, coses, accions) i el llibre segon, que s'ocupa del dret familiar.

LA VIE UNIVERSITAIRE A PARIS, par PAUL BOYER, MAURICE CAULLERY, ALFRED ET MAURICE CROISSET, EMILE DURKHEIM, H. GAUTIER, LOUIS HAVET, F. LARNANDE, ERNEST LAVISSE, HENRI MARCEL, EDMOND PERRIER, MAURICE PRO, G. H. ROGER. Paris. A. Colin. 1918.

La finalitat d'aquesta obra — en la qual tants il·lustres professors han col·laborat — és orientar l'estudiant estranger que va a París i es troba desconcertat davant els innumerables instituts que hi ha, de tendències i caràcters diversos. Després de tractar lleugerament de l'ensenyança superior privada, hi és exposada amb extensió la organització i objecte dels principals establiments d'ensenyança superior pública. De les dues parts que constitueixen aqueixa expo-

sició, la primera és dedicada a la Universitat de París, i la segona a les altres institucions, amb exclusió de les escoles tècniques i especials.

LE SUBCONSCIENT INTÉGRAL, par EDOUARD ABRAMOWSKI.
Bibliothèque de Philosophie contemporaine. Paris, Alcan 1914
(1918).

Aquest llibre tracta un problema amb el qual se relacionen certs experiments psicològics reportats antany en aqueixos QVADERNS: és el problema, encara no resolt per mitjà de l'experimentació, de saber quin paper representa la memòria en els processos de la comparació i del reconeixement. L'autor, després d'examinar la hipòtesi de la duplictat del record i de passar totseguit del camp hipotètic al dels fets, estudia de quina manera actua el record en l'acte del reconeixement i, tocant altres problemes relacionats amb la teoria d'aqueix acte, conclou que la subconsciència normal, l'origen de la qual està en els oblots de coses conscients, com en les impressions inconscients, és formada d'estats afectius especials, que M. Abramowski denomina «sentiments genèrics», i desenrotlla una teoria novella de la memòria.

DESCARTES, par LOUIS DIMIER. Nouvelle Librairie Nationale.
Paris, 1918.

Els propòsits religiós i filosòfic de Descartes; sos viatges; la doctrina que el *Discurs sobre el Mètode* i les *Meditacions* oposen a l'escepticisme; la teoria de l'ànima i proves de l'existència de Déu; la querella amb Voltius i els doctors protestants d'Utrecht; Descartes moralista; crítica de Malebranche i de Spinoza, etc., són punts diversos tractats en aquest llibre, on l'autor afirma, finalment, sa confiança en què l'estudi, com cal, de Descartes, defensor de la raó, contribuirà a restaurar el mètode de les idees clares, oposat a l'actual intuicionisme.

COURS DE PSYCHOLOGIE, par E. BAUDIN. J. de Gigord, 1917.
Paris.

Aquest manual, destinat a l'ensenyança, és, pel seu doble mèrit pedagògic i d'iniciació filosòfica, especialment recomanable als nostres estudiosos. Pedagògicament, hi trobem la cura de reduir al mí-

nimú la part de les teories i controvèrsies i d'evitar tot ço qui embulla la memòria, tot ço que desorienta l'esperit; l'autor té una visió delicada de les conveïncies intel·lectuals d'un cervell jove; vol donar equilibri, orde, faciilitat, naturalitat; vol produir horror a la tensió, a l'excés de material, al mecanisme; vol rehabilitar la cultura formal massa sacrificada a la cultura material, i la cultura general sacrificada també als especialismes. Tot això és molt assenyat, molt higiènic, molt adequat a les actuals sol·licituds de Catalunya.

Psicològicament i filosòfica, és a dir, en la matèria del llibre, no ja en els mètodes, la doctrina adoptada és el racionalisme clàssic combinat amb un dinamisme psicològic directament derivat de la teoria aristotèlica de l'Acte, enriquit amb la distinció moderna dels estats substantius i dels estats transitoris, a la qual s'integra un finalisme d'inspiració igualment aristotèlica. Naturalment, el tractat resulta un poc dogmàtic; però no hi ha manera d'evitar-ho; perquè és difícil fer una iniciació filosòfica prescindint d'una doctrina central. D'aquesta estant, l'autor critica les tesis adverses; critica l'empirisme al qual retreu de no tenir compte si no de's materials i dels productes, mestost que de les operacions del treball mental; l'evolucionisme psicològic que atribueix al costum i a l'associació un poder creador que no tenen; l'atomisme psicològic al qual és retret son caràcter artificios, abstracte i deductiu; la filosofia instintivista i afectivista qui dóna a la sensibilitat totes les primacies; i sobre tot, incisivament — i això ho remarcuem especialment — el romanticisme i son hereu directe en el camp filosòfic: l'intuicionisme contemporani i més especialment bergsonià.

Aqueixa orientació i altres curioses novetats fan d'aquest llibre una excel·lent obra d'iniciació psicològica elemental.

CIENCIA Y FILOSOFÍA. SEIS ENSAYOS, por JOSE INGENIEROS,
 Profesor en la Universidad de Buenos Aires. Editorial América.
 Biblioteca de Ciencias Políticas y Sociales, 1918.

L'autor ens dóna ara una bella mostra més de sa activitat incansable. Belles són les característiques d'aquests sis assaigs, entre els quals remarcarem principalment el I, el III i el V, dedicat

aquest darrer a l'apologia de l'exemplar educador Agustín Alvarez. El sumari diu així: I, Psicologia de la curiositat; II, Les ciències noves i les lleis velles; III, La personalitat intel·lectual de José Ramos Mejía; IV, La filosofia científica en l'organització de les Universitats; V, Un moralista argentí; VI, D'un idealisme fonamentat en l'experiència.

ELEMENTOS DE FILOSOFÍA ÉTICA, por el DR. D. FEDERICO DALMAU Y GRATACÓS. Luis Gili, editor. Barcelona, 1918.

S'inspira aquest manual en el moviment contemporani renovador de l'Escolàstica. El cardenal Mercier, mestre i *duca* d'aquest moviment, hi admira «la claretat, el mètode i la seguretat de doctrina».

LA ANTIGUA CIVILIZACIÓN IBÉRICA EN EL REINO DE VALENCIA, por J. ALMARCHE VÁZQUEZ. Valencia, 1918.

L'autor recopila, estudiant-les i exposant-les sistemàticament, les troballes i investigacions fetes fins el dia sobre l'art ibèric i prehistòric en general i especialment en ço que pertoca al regne de València. Son propòsit és impedir, en lo possible, que continuï l'emigració dels monuments desenterrats i procurar que sia conegut de tothom el gènesi primitiu de la cultura pàtria. Comença per examinar la bibliografia, els antecedents sobre l'estudi de l'iberisme, els mètodes d'investigació i les interpretacions. No se limita a recopilar i divulgar; ans presenta també el resultat d'investigacions i experiències pròpies tocant l'arqueologia valenciana prehistòrica. I per orde alfabètic de llocs estudia les diferents estacions d'iberisme, aportant-hi una no-drida informació il·lustrada.

LA CUESTIÓN REGIONAL DE CASTILLA LA VIEJA (EL REGIONALISMO CASTELLANO). Estudio hecho por D. LUIS CARRETERO. Segovia. A. San Martín. 1918.

L'autor vol fer una vindicació raonada i un estudi conciençós del seu poble, per tal d'esvair les errors dels polítics i escriptors que l'han combatut, i contribuir a l'alçament de la consciència regional castellana. Aqueixa tasca, malgrat de l'estretor d'horitzons que la

presideix i de les inseguretats que la dificulten, està feta amb noblesa i amb mètode exemplar.

Els estudis d'En Caballero s'ens presenten bellament escalonats: primer, el del territori, per tal de conèixer les contrades que verament podem considerar com a castellanoves; totseguit, el del poble i ses propietats típiques; després, el de son patrimoni o de les riqueses regionals; la història, en tò polèmic, de les vicissituds polítiques de Castella; la llista de les necessitats actuals de la regió; i, finalment, els medis d'atendre-les, concretats en forma d'aspiracions precises.

I així les conclusions són també ben definides i podem sintetitzar-les en l'autonomia de municipis i «Merindades» comarcals, independència administrativa de les regions i organització regionalista federal, però moderada, de l'Estat espanyol.

El llenguatge n'és *démodé* i els mots de substància hi porten, malauradament, la significació habitual en el vocabulari vuitcentista.— J. E.

REVISTA DE REVISTES

LA VIEJA Y LA NUEVA UNIVERSIDAD ESPAÑOLA, por EUGENIO LÓPEZ-AYDILLO. *Ideas*, órgano del Ateneo de Estudiantes Universitarios (marzo de 1918). Buenos Aires.

En els actuals moments de renovació, els dalers de la qual constitueixen el fons de la consciència espanyola, el Sr. López-Aydillo presenta i examina la discordant «silueta espectral i al·lucinant de la Universitat».

La Universitat a Espanya, ve a dir, ha perduda tota sa valor substantiva, restant-ne només un hòrrid esqueiet burocràtic, sense ànima, com una ficció més entre les innumerables ficcions que desordenen el desplegament i la prosperitat d'Espanya. No hi ha Universitat — en el sentit immortal i clàssic del mot — perquè, perduda

entre mig de petits plets de disciplina i d'escalafó, s'és oblidada de fer ciència; no hi ha Universitat, perquè no ha curat de formar homes d'estudi, sinó sols de proveir de títols facultatius els alumnes que, pacientment, acceptaren totes les tiranies que fulminen contra ells, des del ministre fins el darrer auxiliar. Així poden ésser explicades aqueixes tristes realitats, que només a Espanya poden ésser concebudes com a problemes avui debatuts, talment l'absurda qüestió de les revàlides i ço anomenat «vagues d'estudiants».

La vella Universitat se troba en plena agonia. Però en el si mateix d'aquelles Facultats, els estudis de les quals tenen una orientació universitària perfectament definida, s'hi produeix una mena de renaixença. I així va aixecant-se serenament la Universitat novella, realitzant una tasca sèria i fecunda d'investigacions científiques i promovent poc a poc la substitució de l'antic personal docent. I així han surgit les institucions patrocinades per la Junta per a Ampliació d'Estudis, com són ara l'Institut i Laboratori d'Investigacions Científiques i el Centre d'Estudis Històrics, que vingueren, segons l'autor, no a matar la Universitat implantant procediments i idees exòtiques, sinó a salvar-la del seu fracàs, i que apleguen tot ço que hi ha sà i de vàlua en la Universitat oficial. Oi més, entre aqueixos elements renovadors, l'hora de classe rutinària és estat reemplaçada per les sessions de seminari i, en resum, el professor prescindeix en absolut del llibre de text i cura, altrament, de fer ciència, d'investigar, d'estar al dia en l'orde d'estudis que li pertoca.

I una altra importantíssima institució és surgida, finalment, com a reacció també contra la Universitat vella: són les Residències d'estudiants que contribueixen notablement a deixondir la vida escolar espanyola i col·laboren en l'obra científica de les institucions novelles. Tot això — acaba l'autor — redimirà la Universitat espanyola.

LA BIBLIOGRAFIA DE LA CIÈNCIA, per PAUL OTLET. *Revue Scientifique*. Paris, abril de 1918.

La guerra hagué i haurà d'influir més endavant, essencialment, en la producció científica. És imminent l'hora de revisar els mètodes antics de treball. Caldrà introduir reformes en l'organització de les ciències, ara en la investigació, ara en la manera de conser-

var-ne els fruits i difundir-la amplament. Hem de reconèixer en l'organització científica del nostre temps, tres grans direccions: la potència de l'associació, els progressos de la tècnica i l'orientació democràtica de les institucions. Aqueixes directives senyalen al llibre, considerat com a instrument de saviesa, la necessitat d'internacionalització; de multiplicació, complement i millora de les biblioteques; de formes de publicació més expressives, més econòmiques i més coordinades; i d'empreses de catalogació concebudes a base de plans grandiosos. Però tres fets mereixen especialment ésser estudiats: el repertori, la classificació i l'oficina de documentació. I aquests tres fets són els que examina l'autor i que nosaltres resumirem en el mínim possible de paraules.

El repertori és anat creixent de mica en mica al costat del llibre i el seu perfeccionament s'encamina cap a la creació d'un tipus novell que modifica radicalment la nostra concepció tradicional. El repertori té per objecte desassociar ço que el llibre ha aplegat, tornar a sos elements la complexitat total i consagrar una pàgina a cadascun dels elements. Les pàgines hi són fulles soltes o fitxes: és el principi de la monografia portat a ses darreres conseqüències. L'instrument del repertori ens dóna la manera pràctica de departir materialment el llibre, així com està departida intel·lectualment la idea. Teòrica i tècnicament hi posseïm una eina nova per a enregistrar analíticament i monogràficament els fets, idees i informacions. El sistema s'és perfeccionat encara amb l'empleu de fitxes divisòries; amb la possibilitat d'utilitzar, retallant-los, materials impresos en fulles o llibres; i amb l'ús de màquines seleccionadores, mitjançant les quals es realitzen mecànicament determinades averiguacions entre un aplec enorme de materials.

La classificació bibliogràfica, com sab tothom, representa un paper importantíssim en el pensament científic. L'autor explica llargament les conveniències, gènesi i primeres aplicacions de la classificació decimal, amb el desplegament que ha assolit després. El principi de la classificació decimal és prou conegut i no'n direm res; però hi ha un segon principi, introduït d'ha poc, que es refereix a la combinació de números classificadors sempre que caldrà expressar una rúbrica complexa. Per això és estat admès, en una convenció recent, que bastava unir els dos termes de la rúbrica amb el signe dels dos punts (:).

Així, si desitgem indicar la rúbrica «Estadística de jornals», com sabem, pel Repertori de Bibliografia, que el tema «Estadística» equival a la xifra 31 i «jornals» a 331.2, aplegant les dues xifres d'aquesta manera, 31; 331.2, haurem de llegir el tema: «Estadística de jornals». Però encara és possible una major especificació en relació amb l'espai o el temps, relacions que són indicades, respectivament, col·locant la xifra corresponent a la primera dins d'un parèntesi, i la de la segona entre petites comes. Així, per exemple, si el tema fos «Estadística de jornals a França durant el segle XVIII» hauriem d'escriure 31:331.2 (44) «17». Una classificació com aquesta salva la dificultat resultant de la manca d'una compaginació contínua i pot ésser aplicada a repertoris d'ordes diversíssims.

Finalment, l'oficina de documentació. Davant l'organització cada- duca de les antigues biblioteques s'aixeca aqueixa oficina, auxiliar formidable de qualsevol tasca intel·lectual. Amb sos esforços les col·leccions de llibres, que resulten naturalment el fons indispensable, deixaran d'ésser construccions acabades, per a esdevenir simples materials de treball. La tasca de l'oficina consisteix primerament en escatir les relacions de cada llibre individual amb els altres llibres i formar, entre tots aplegats, ço que'n podríem dir el llibre universal. Pera això serveixen els repertoris: bibliogràfics, documentals, per matèries, catalogràfics, cronològics, onomàstics, enciclopèdics, etc. Quan les oficines funcionaran pròdigament sobre la base de les grans biblioteques, hi haurà ocasió de transformar les bibliografies, els catàlegs i especialment els llibres i els periòdics, seguint les suggestions de la tècnica i la imaginació. Això que avui és excepció, demà serà llei, i noves possibilitats d'horitzonts vastíssims seran obertes al treball en comú i a la més eficient organització de la ciència.

EDUCATION OF AN IMPERIAL RACE TO-MORROW (L'educació d'una raça imperialista del demà), per MARGARET MC. MILLAN i COLONEL ROBERTS J. M. S. *The Sociological Review*. Primavera de 1917.

Cal des d'ara pensar en la creació de la raça democràtica del demà; i cal començar, naturalment, per l'educació de la infantesa. El nen ha d'habituar-se a exercitar els seus membres en un jardí. Ha d'ésser

banit el funest prejudici dels governants que voldrien els nens enclavats en una cadira. Els governants d'avui no saben curar dels nens si no en ambients closos. Contra això proposen els autors la institució d'escoles semi-residencials, on els nens puguin tenir espais abastament i medis per a educar els llurs sentits. L'adopció dels mètodes ja usats en varies colònies angleses apar aconsellable. Oi més, les cases hauran d'ésser més amples i dotades de sales de bany; caldrà implantar cuines cooperatives, amb forniment de llet, llenya i carbó. Amb la cooperació serà possible fer moltes coses per a la protecció de la infància. I així el país es prepararà a tenir una raça forta, verament imperialista.

PER L'EDUCACIÓ MIXTA, CLEMENCE DAUCE. *The English Review*. Juliol de 1918.

Com eduquem actualment els nostres infants? Prenem els nostres nois i noies a l'edat de 8 ó 9 anys i els col·loquem en la societat, fins a l'edat de 17 ó 18, només com a companys del mateix sexe. Durant aquest temps, sia bona o dolenta llur educació en altres punts, ningú no s'ocupa tanmateix d'ensenyar-los a conèixer l'altre sexe. Per a dir la veritat, àdhuc l'ignoren totalment i per ells és considerat com indecent l'ocupar-s'en.

I bé. Es en aqueixa edat benaurada que podrien instintivament i inconscientment ajuntar-se i conèixer íntimament els futurs companys de llur vida. Per comptes d'això, durant nou mesos, dels dotze anuals, són sistemàticament allunyats els uns dels altres, segrestats podriem dir. Prenen així una actitud d'indiferència, gairebé de desdeny, davant l'altre sexe; se són, en un mot, mútuament estrangers.

Després, a divuit o vint anys per les noies, i una mica més tard pels nois, quan els hem allunyats els uns dels altres tan completament com ho poden fer les diferències reals o artificials de caràcters, d'ideals, d'interessos, d'ocupacions i d'aspiracions, els llencem en els braços els uns dels altres i ens fiem per a reconciliar-los de l'orb instint del sexe, de l'instint només, perquè l'amor està fonamentat sobre la coneixença i la comprensió. S'hi val a estranyar-se allavors de la quantitat de casaments malhaurats o d'inesperades complicacions de la qüestió sexual?

La part major dels terribles problemes que tenen per resoldre els professors, es tornarien no-res si els infants poguessin ésser educats a l'escola com a la família, nois i noies aplegats. La vida de família és necessària als infants. Eduquem-los en tota llibertat de freqüentació amb l'altre sexe i ells s'hi trobaran beníssimament. Així creixeran tan naturalment, tan lliurement, tan lentament — i això és un punt important, del punt de mira sexual — com una planta en mig del camp comparada amb una flor d'estufa, apressadament i artificialment oberta.

No oblidin, però, els nostres lectors que aquestes queixes de Miss Dauce van adreçades a un poble on els nois i noies passen la pubertat dins l'interior de grans col·legis, decantats de la vida familiar.

LA MÚSICA A L'ESCOLA DEL DEMÀ, per MAURICE CHEVAIS.
La Grande Revue. Juillet 1918.

Podíem creure fins avui que es trobés encara a qualche banda un pedagog de força, ignorant l'alta valor educativa de la música. Però, benauradament, ens adonem cada dia més que l'ensenyança de la música posaria en mans de l'institutor un medi poderós d'educar l'ànima dels infants, i il·luminar-la d'un poc d'ideal. Cal introduir-la, tan ràpidament com sia possible, en les escoles primàries. I no s'imagini ningú que aqueixa art sia més difícil que qualsevol altre estudi. El mestre, ajudat, en ço que calgués, dels nois més avençats de la classe (i s'en troben sempre entre tots un o dos almenys que tenen sentit musical), arribaria a ensenyar segurament el solfeig a sos alumnes, a donar-los-hi els primers elements d'una art en la qual voldrien totseguit perfeccionar-se. No cal, per tal d'arribar a aqueix resultat, servir-se d'algun dels estravagants mètodes d'iniciació que tendeixen a minvar, per a l'infant, les dificultats de la notació. J.-J. Rousseau senyala ja, en son diccionari de la música, les temptatives de Souhaitti, Parrau, Sauveur, Dumas, per tal de substituir amb signes novells la notació que atribueix a Guido d'Arezzo. El mateix J.-J. Rousseau imaginà una notació novella, xifrada, que fou més tard retocada per Galin, Paris, Chevé. Miquel Voldemar, a la fi del segle XVIII, inventa una melotaquigrafia, i Hipòlit Prévost una escriptura musical estenogràfica. I és àdhuc una estenografia

ço que propaga l'institut Frémond. Al costat d'aqueixos mètodes, els del Sr. Menchaca que gaudi d'algun èxit a Espanya i a l'Argentina, apar completament fantàstic i el de Daniel Eyquem té sobre tots els altres l'aventatge d'ésser el que més s'acosta a la notació usual.

Així, doncs, perquè no ensenyar simplement al nen la clau de sol per començar i el tò en do major, i portar-lo allavors a la clau de fa, els tons en sol i en re majors, i poc a poc, de les mesures senzilles a les més complicades? El mateix J.-J. Rousseau té, de tots els sistemes coneguts, una apreciació de vàlua.

«Com en el fons, diu, tots aqueixos sistemes, tot esmenant antics defectes als quals un està avesat, no fan sinó substituir-los per altres, l'habitud dels quals encara està per pendre, crec que el públic ha obrat amb molt de seny deixant les coses així com són, i enviant-nos, a nosaltres i els nostres sistemes, al país de les vanes especulacions.» Insistir més fóra crueltat.

No es tracta de donar al nen coneixements nombrosos, sinó de fer per manera que senti el desig d'augmentar sos coneixements musicals, des de la seva sortida de l'escola. I perquè aquesta ensenyança musical esdevingués una realitat, caldria que l'exercici de cant fos obligatori en el certificat d'estudis primaris. Si aqueix exercici és adoptat, els mestres, immediatament, hi prepararien llurs alumnes. I és des d'aquesta reforma que podrem datar la renovació de l'ensenyança musical a França, la renovació, també, de l'ensenyança post-escolar i de les scietats de música, en les quals la guerra ha obert tants de buids.

Molt més n'esperem encara, per ço car el nivell moral i artístic de l'escola en serà realçat, i l'escola esdevindrà joiosa, més viva, més encisera.

POUR UN ENSEIGNEMENT PHILOSOPHIQUE NOUVEAU,
par E. CRAMAUSSEL. *Revue de Métaphysique et de Morale*. Paris,
juillet-août 1918.

L'autor, que en articles precedents ha indicades les raons que motiven una reforma en l'ensenyança secundària de la filosofia, advoca, en estudiar la finalitat que cal assolir i els mètodes que cal emprar, per una educació a l'ensem intel·lectual i pràctica, on el pensament tingui ocasió de manifestar-se vigorós, i la voluntat hi

trobi principis eficients. L'estat actual de l'ensenyança secundària de la filosofia no respon enterament a la necessitat d'impulsar el desenvolupament espontani de l'esperit, la formació personal del pensament. I M. Cramaussel voldria programes abastament amples per a comprendre les principals qüestions capaces d'interessar un esperit reflexiu; abastament estrets perquè aqueixes qüestions hi puguin ésser estudiades curant d'aplicar els millors mètodes; abastament lliures, en resum, perquè mestres i alumnes puguin triar-hi aquelles que verament ensenyen. Es, sintetitzant, el problema que planteja, un problema d'economia intel·lectual, de forces a estalviar i utilitzar.

LE CONCEPT MODERNE DE LA PHILOSOPHIE, par A. CHIAPPPELLI. *Revue Philosophique*. Juillet-août 1918.

El desvetllament de l'esperit filosòfic entre els homes de la darrera generació, no sols es manifesta per una vaga aspiració a un novell contingut del pensament, sinó també per la tendència a edificar una filosofia dels grans moviments socials contemporanis. No és estrany, doncs, que avui en dia els homes de pensament sentin, amb més vigor que mai, la necessitat d'arribar a un concepte críticament establert i adequat de la filosofia o del pensament filosòfic. I d'aquests darrers és el professor Chiappelli, al qual seguirem en els preliminars, desenrotllament i conclusions de sa disquisició, remarcant-ne les orientacions i conceptes capitals.

El turment i el privilegi de la filosofia és tenir sempre damunt la taula el problema de sa pròpia existència i sa legitimitat. Son contingut, el pensament, ses funcions i sa valor coincideixen amb la mateixa operació que el considera i determina. L'autor examina lleugerament, resseguint la història, quines són estades les concepcions més importants de la funció permanent i vital de la filosofia, i conclou que aquesta té una funció pròpia i essencial en la vida de l'esperit i en el moviment de la civilització.

En la funció del coneixement hi ha un punt central que és la unitat sintètica; el sistema del coneixement no és una *dada* immutable i ferma, sinó un aplec complex que es va desenrotllant contínuament dins sa unitat i dins sa infinitud. I reconèixer ensems aqueixa unitat de direcció i l'estensió infinita de la ciència és l'obra pròpia de

la filosofia, la qual té en el centre del saber humà sa tasca veritable.

Així la filosofia ve a ésser la unitat de consciència de la ciència; la doctrina universal de les valors que governen la vida; el punt de concentració i ensems el centre irradiador de l'obra científica; una alta visió de les relacions ideals i universals entre la realitat exterior i l'ànima: la tasca del pensament filosòfic, concebut com una obra colectiva més aviat que individual; és, en resum, la d'integració, concentració i irradiació de les direccions del saber. I «aquesta obra ideal, suprema i heroica, baldament no fos necessària a la ciència, ho seria a la vida, perquè, de fet, és dins aqueixa regió, escàpola a les rigoroses determinacions de la ciència positiva, que es presenten els problemes més urgents i més essencials de la vida humana, responnent a les necessitats més pregonas de l'ànima.»

L'obra filosòfica, doncs, ha d'esguardar totalment les altes valors de la vida artística, moral i religiosa. Obra de coordinació, per tal, perquè si la filosofia és una ciència en ço que té d'organització de conceptes, és tanmateix una ciència que es manté per son mètode, no al cim, sinó al centre del món científic. I si és una gran obra artística del pensament, es distingeix de l'art en ço que ella no viu de la intuïció. No és cap intermediari entre la ciència i la religió; ans, en un cert sentit, està fora de l'una i de l'altra i és ensems l'una i l'altra, no com a forma superior, sinó considerant críticament les dues sèries distintes d'experiència.

Finalment, Alessandro Chiappelli — l'activitat del qual dins el renaixement filosòfic contemporani no és desconeguda dels estudiosos — vol justificar-se d'haver tractat un tema tan elevadíssim en aquesta hora tràgica i solemne del món civilitzat, recordant ço que tantes voltes ha predicat un nucli selecte de devots de la intel·ligència en la nostra terra: és a dir, que en l'hora present, de domini de les tenebres, cal conservar la fe en les supremes destinacions de l'esperit i de la humanitat civilitzada, i caminar per les vies eternals de la llum.

UNA CÀTEDRA DE FILOSOFÍA DE LAS CIENCIAS, por MAXIMIO S. VICTORIA, Director de la Escuela Nacional de Paraná. *Revista de Filosofía* (septiembre de 1918). Buenos Aires.

Aquest estudi va dedicat als joves qui han suscitada la reforma universitària a Còrdoba. Comença amb llargues consideracions sobre

la vulgarització de les ciències, la missió social de les universitats, l'especialitat científica i l'especialitat filosòfica, la ciència i l'opinió pública, les idees científiques unilaterals i sectàries, la crítica científica per la filosofia, l'apreciació de valors, l'estalvi mental i la investigació en la filosofia; i acaba senyalant l'orientació de l'esperit argentí per la filosofia de les ciències.

A tal fi, i sense contrariar les diverses tendències per a orientar l'esperit públic en sentit utilitarista, o clàssic, o moral, o nacionalista, que han d'ésser, segons l'autor, aspectes d'una mateixa solució, esmenta les paraules de Fouillée quan proclamava la reforma de l'ensenyança per medi de la filosofia.

«Al fracàs pedagògic — diu — dels homes de lletres i els savis, oposà (Fouillée) la conveniència d'orientar la cultura republicana per la restauració filosòfica, que és «la veritable ensenyança cívica i democràtica». Com sia que la gent de lletres, deia, se són perduts en els refinaments d'una literatura i d'una erudició estranyes a les preocupacions morals i socials del seu temps; com sia que els historiadors no han sabut trobar en la història sinó una sèrie de fets, més bons per desmoralitzar que per moralitzar; com sia que els homes de ciència se són tancats dins el llur ofici i no hi veuen més enllà del camp de la seva ciència particular, estranys també a totes les altres coses; com sia que és estat reconegut, després d'una experiència d'un quart de segle, que filòsofs, gramàtics, literats, físics, químics, naturalistes, a malgrat de la llur bona voluntat i llur talent, han desviada l'ensenyança, compromès els estudis clàssics, portat malament els estudis científics; com sia que durant tot aquest temps els filòsofs han protestat i anunciat el fracàs final, essent ells els únics en preocupar-se de l'orde social i moral; com sia que ells han donat sempre l'exemple d'aquesta *maxima reverentia* deguda a l'alumne; com sia que les classes de filosofia, vivents, excitadores de la joventut, són les que inicien en ells sentiments més generosos i les més nobles esperances; com sia que aqueixes classes representen l'esdevenidor, en tant que les altres s'aturen a considerar el passat i el present; ja és hora de donar als estudis una direcció novella, que sia filosòfica, i, de conseqüent, moral, social i cívica.»

La república del Piata demana també aqueixa disciplina. Quina filosofia ha d'ésser presa com a nord per tal de resultar eficient? Ha

d'ésser, respon l'autor, la filosofia de la naturalesa i no la racionalista, ni la teològica; car la suggestió d'ideals estètics, polítics i morals ja no es nodreix de cap filosofia tradicional, els sistemes de les quals han perduda la vigoria amb l'ús i l'abús dels segles. Ben altrament, els ideals científics són els cossos regulars i perfectes de la geometria de l'esdevenidor, que la ciència ha previst i descrit. «Curem de pensar bé: heu's-aquí el principi de la moral», deia Pascal. I aqueixa aptitud moral no és assolida amb l'encastellament dins les quatre parets del dogma, ni dins el cercle tancat de l'empirisme científic, ni dins la disbauxa libertària de l'ontologisme metafísic. L'orientació cultural que l'autor oposa a l'utilitarisme exclueix i a un nacionalisme localista implica la conciliació i la justificació de la vida domèstica, cívica i solidària, i la investigació en cada cosa de ço que té de més universal i elevat, *investigandum in unoquoque genere summum* que Leibniz invocava.

L'autor resumeix son treball reclamant de les universitats argentines una càtedra de filosofia de les ciències i en ella un lloc per als esperits forts que han d'alliberar la cultura pàtria de l'absolutisme dogmàtic, el racionalisme escèptic i l'empirisme científic i han de orientar-la cap als novells horitzonts que la humanitat va descobrir en la seva tràgica i accidentada història. L'autor vol, així, cultivar en les gèneres d'avui la planta dels ideals novells; que no sorprenguin al país desprevingut els nous corrents de vida suscitats per la catàstrofe mundial; coordinar les disciplines de l'ensenyança universitària en son objectiu pràctic i en sa finalitat transcendent; estalviar el treball inútil i evitar la dispersió de les investigacions; crear la veritable opinió pública; deixondir la crítica científica i aquilatar les valors novelles dels nous corrents del pensament; enfortir i fixar la consciència cívica de la nació.

UNIVERSIDAD Y FILOSOFÍA, por ANTONIO VIDAL. *Revista de Filosofía* (septiembre de 1918). Buenos Aires.

Amb aquest assaig proemial inaugura la *Revista de Filosofía* — indubtablement la publicació en castellà de més alta consideració intel·lectual — els estudis que ha decidit consagrar a l'Educació Nacional argentina, considerada en ses distintes esferes i examinada des de punts de vista que no són els ordinaris.

Segons és advertit per endavant, el contingent científic o l'esdevenidor d'aqueixa o aquella «matèria» o «assignatura» no constituirà, en efecte, l'objectiu principal de l'esforç de la revista; tampoc ho serà l'examen singular o complexiu d'un o molts problemes de didàctica o pedagogia; ni àdhuc la pròpia Didàctica, la mateixa Pedagogia, apreciades de la manera que solen ésser-ho, com a senzilles rames d'art o de ciència, o d'art-ciència.

L'altíssima orientació d'aqueixos estudis està bellament exposada pel Dr. Vidal en aquest considerable assaig preliminar, on examina, i sintetitza després en grans línies de visió total, temes tan suggestius com és ara: El procés educatiu com a funció social; concepte d'una escola argentina; desplegament integral de les ciències; prosperitat de la psicologia; reforma de les direccions filosòfiques; el gran corrent del pensament genètic; democratització de les institucions educacionals; la crítica filosòfica com a base de la reforma; i molts altres.

Basta enunciar aqueixos temes directius per a endevinar l'amplitud i caràcter essencial de la tasca que es proposa la revista. Els Estatuts i els Reglaments, els preceptes i les regles, les fórmules i prescripcions, tot això que es tradueix i condemna en maneres i aspectes purament exteriors, i — com diu l'autor — en «fisonomies institucionals», tot això, material o formal, que és la exterioritat de les coses, no serà tampoc el punt de mira principal, si bé, naturalment, no podrà deixar-los indiferents, per ço car és part integrant de l'assumpte i haurà d'ésser, per tal, més que tocat superficialment, inclòs en ell, o d'una o altra manera sintèticament elaborat. Però el que serà fortament objecte de l'atenció de la revista, fins a dominar-la, en qualitat d'objectiu o en situació focal, és l'acte dinàmic de l'ensenyança, el procés de la educació, en ço que reflecteix una orientació filosòfica de la mentalitat social.

L'assumpte és, doncs, particularment interessant per aquelles societats que, com la nostra societat catalana, es troben en un moment inicial de manifestació de cultura.

JOAN ESTELRICH

INFORMACIÓ

EUSEBI GÜELL I BACIGALUPI, COMTE DE GÜELL. — Dia 9 de juliol d'enguany trespasà, a l'edat de 71 anys, en el Palau del seu Parc, aquest patrici gentleman, la figura nobilíssima del qual era reflex d'una alta noblesa interior, impregnada de bondats múltiples i profunds entusiasmes. Fill d'En Joan Güell, l'eminent economista proteccionista, continuà la indústria del seu pare i la anà millorant i ampliant, tècnicament i social, fins a instituir la Colònia Güell, on pogué donar expansió als seus sentiments altruïstes. Patriarca en la seva vida privada, ho venia a ésser també en la vida pública de Catalunya. Perquè son nom anava unit al de les manifestacions primeres del catalanisme: fou un dels fundadors de la societat literària «La Jove Catalunya»; presidí el Centre Català; anà, amb les altres figures del seu temps, a entregar al rei Alfons XII el cèlebre Memorial d'Agravis de Catalunya; i en moments crítics patí civicament les conseqüències d'un procés i un empresonament emocionants. Era ric de totes les riqueses materials i espirituals; amava les arts i els llibres, les bones escultures, les precioses teles, la gran arquitectura, la bella música; s'honorava amb el mecenatge o amistat dels qui les practicaven i àdhuc en ses dependències administratives s'assegurava la lluminosa companyia d'individus eminents en les activitats de l'esperit. Sense ésser un home de ciència o un literat, tota sa vida resultà un acte de devoció a la intel·ligència i el mèrit. Son discurs com a president dels Jocs Florals és una mostra de bell dir i erudició. Però son nom romandrà incorporat a la història dels estudis científics a Catalunya per les seves especulacions en matèria histològica i altres similars que fruitaren en diverses obres, entre les quals és especialment remarcable son treball sobre *L'immunité par les leucomaïnes*, publicat en llengua francesa.

RAMON NONAT I COMES. — Ha mort als 65 anys, dia 28 de juliol. Era el tipus característic de «l'Arxiu vivent», l'erudit inquiet, el sortós escorcollador de dades històriques, l'amant devotíssim de totes

les vetustats de sa ciutat nadiua. La seva obra roman dispersa en innumerables articles i notes, moltes inèdites encara, sobre personalitats, institucions, temples, convents, llegendes populars i costums barcelonins. Ell descobrí que Agustina de Aragón nomia Agustina Saragossa i era filla de Barcelona, batejada a Santa Maria del Mar. Ens ha deixat la relació curiosa d'«Una excursió des d'una casa del carrer de l'Avellana al seny de les hores» i ha mort quan acabava de redactar, per encàrrec de l'Ajuntament, unes concises notes històriques explicatives dels noms dels carrers de Barcelona.

ESCOLES MERCANTILS A SABADELL.—En començar el curs actual, la Junta d'Educació i Instrucció del «Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria», de Sabadell, ha dirigit a sos associats una crida cordial, remarcable sobre tot per l'altíssima aspiració que la inspira i el llenguatge espiritual en què està escrita. El document acaba amb aquests paragrafs:

«Jove dependent: aprofita't i no hauràs de confessar que per la teva negligència has perdut el bagatge de coneixements que t'endugueres de l'escola primària. No't contentis amb el què sabs; mostra't envejós del què et resta per aprendre. Obra sempre de manera que mai tinguis de penedir-te d'haver deixat passar l'ocasió propícia per a créixer el teu patrimoni intel·lectual. Com ha escrit Guibert, el gran definidor de caràcters, «de res serveix el gemegar per la situació present; la gran utilitat rau en fer bon ús de l'instrument que ve a mà per a millorar-la».

«Aquest instrument, jove dependent, està al teu alcanç: el Centre de Dependents te li posa obrint un nou curs de les Escoles Mercantils. No deixis passar l'ocasió. Tingues present que sense el constant perfeccionament professional i socialment arribaries al fracàs, i que tota vida fracassada és una irreparable desgràcia: desgràcia per a l'individu que en sofreix i desgràcia per a la societat que troba un element de desordre on deuria trobar un recurs.

Fes-te acreedor de l'èxit. Demana, doncs, un lloc en les Escoles Mercantils. Segueix amb puntualitat el curs de les mateixes, i no dubtis del resultat. Pensa que «cada un de nosaltres — com ha dit Edgard Quinet — té quelcom de Fidias». «Cada home és un escultor que deu modelar el seu marbre o el seu fang fins que hagi lograt fer

surtir de la massa confusa de llurs instints un personatge intel·ligent i lliure: el just.»

CONCURS DE JOCS D'INFANTS.—La benemèrita «Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana», considerant la valor educativa del joc, tinguent en compte la existència a la nostra terra d'un nombre de jocs d'infants nascuts aquí i propagats per tradició que constitueixen un tresor folk-lòric poc conegut, i desitjant fer-ne un recull per oferir-lo als pares i educadors, ha obert un concurs sots les bases i condicions següents:

I. S'ofereix un premi únic de 500 ptes. al millor recull de jocs d'infants propis de terres de llengua catalana, podent-hi ésser compresos no sols els que es troben actualment en ús, sinó també els ja desapareguts i dels quals es tingui notícia.

II. El Jurat podrà reservar-se la llibertat de partir el premi quan ho cregui convenient, i també la de crear-ne d'altres complementaris quan la vàlua dels treballs presentats ho fes necessari.

III. Els treballs hauran d'ésser redactats en català i amb lletra clara (millor escrits a màquina) i es subjectaran a les condicions següents:

a) Cada joc deurà ésser detalladament descrit en fulla apart de la mida de 14 de plana de paper de barba, i escrit en una sola cara.

Quan siguin necessàries diverses fulles per a la descripció de cada joc, hauran d'anar cosides o clavades.

b) Cada joc haurà d'ésser encapçat amb el nom popular que tingui a la localitat d'on l'autor el pren. Caldrà donar també, entre parèntesi, els altres noms del mateix joc, ja coneguts de l'autor, indicant també, si és possible, la comarca on els usin.

c) La descripció de cada joc anirà acompanyada de les il·lustracions gràfiques que pugui aportar l'autor.

d) Haurà d'ésser anotada, també, fidelment (prescindint de tota preocupació gramatical) el text dels recitats, cançons, etc., que formin part del joc; això encara que no tinguin sentit clar i concret. S'anotaran també les variants conegudes.

e) Quan el joc sigui cantat o tingui alguna part de cant, es procurarà facilitar-ne l'anotació musical.

f) Quan un joc es faci o jugui preferentment en èpoques de l'any o festes determinades, caldrà anotar aquesta circumstància.

Igualment caldrà anotar si els jocs són exclusivament o amb preferència propis de nois o de noies o bé de nois i noies junts, així com el nombre dels que hi prenen part, quan aquest nombre sigui determinat per les lleis del joc.

g) Es considerarà com un mèrit més del treball l'adjuntar-hi un complement on l'autor aplegui el que conegui de jocs típics de la nostra terra que avui es tinguin per propis dels adults.

IV. Els treballs, acompanyats d'un plec clos contenint el nom de l'autor en les condicions acostumades, hauran d'ésser adreçats al Secretari de l'«Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana», Canuda, 14, pral., abans del 31 de desembre del present any de 1918.

PER L'AUTONOMIA UNIVERSITÀRIA. — La Junta Permanent del Congrés Universitari Català, dirigint a l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya una important comunicació, demanava: «Primer: Que l'Excma. Mancomunitat dispensi la seva protecció econòmica a totes aquelles iniciatives que, amb esperit de perfeccionament, neixin i es desenrotllin en la Universitat, i especialment per a la dotació de laboratoris i seminaris, continuació dels cursos complementaris i d'investigació, publicacions, ampliació de l'actual règim becarí, fundació de cases d'estudiants, creació i dotació de càtedres lliures, etc., respectant, però, la peculiar fesomia universitària i la constitució autonòmica de les iniciatives o empreses subvencionades. — Segon: Que l'Excma. Mancomunitat presti des d'ara i en quantes ocasions sigui necessari, el seu autoritzat concurs per a obtenir dels poders públics la implantació total o gradual d'un règim de perfecta autonomia per a la nostra Universitat.»

CONGRÉS D'ESTUDIS BASCS A OÑATE. — El dia primer de setembre fou inaugurat a l'antiga Universitat d'Oñate el Primer Congrés d'Estudis Bascs, que organitzaren les quatre Diputacions de Gipúzcoa, Bizkaia, Alaba i Nabarra. Presidí el rei Alfons XIII i obrí el Congrés el Marquès de Valdespina, president de la Diputació Gipuzcoana. Aportaren llur concurs a aqueix interessantíssim Congrés homes especialitzats en les diferents matèries nacionals basques — cultura, història, llengua, arts i Institucions de Baskònia, — els quals tractaren bellament i conciençosa temes que la Societat d'Estudis

Bases recopilarà, tot estimulants l'organització de la cultura euskèrica i la celebració d'ulteriors Congressos.

Remarquem especialment pel llur caràcter les conferències de D. Eduardo de Landeta sobre l'estat actual de l'Escola en el país basc, de D. Luis de Eleizalde sobre Metodologia per a la restauració de l'euzkera i del P. Chalbaud sobre organització de la família com a forma transcendental de la constitució social basca.

La secció sexta — Ensenyança — adoptà aqueixes conclusions:

Primera. Declarar de necessitat absoluta la cooperació de la família a l'Escola, essent recomenats com a medis eficients: Primer. El quadern mensual on són consignades les observacions del mestre tocant els infants i les observacions dels pares, establint així un intercanvi d'impressions per a ésser anotades sobre un mateix nen a la llar i a l'escola. — Segon. Les festes escolars per a promoure i estimular les relacions entre els pares i els mestres. — Tercer. Protecció del nen, passada la seva edat escolar. Aquesta protecció consistirà en la creació de Borses de Treball i oficines de col·locació. També l'establiment de targetes escolars d'assistència i, finalment, la creació de carnets mèdics per als alumnes.

Segona. Obtenir llibres de text i material d'ensenyança euzkèric.

La secció creu que l'obtenció de llibres de text, amb aplicació a les escoles del país, pot ésser feta mitjançant la celebració de concursos en els quals, sobre bases amples, sia estimulada la tasca dels especialistes.

ELS NENS FRANCESOS.—Mme. A. Brisson vingué a començos de l'estiu a Barcelona acompanyant una petita colla de nens francesos, als quals diverses entitats i particulars de Barcelona oferiren amable hospitalitat. Mme. Brisson, que és directora a París de la Institució d'Ensenyança per a senyoretes dita *Université des Annales*, ha estat felicitadíssima per la seva obra humanitària i patriòtica de les «Cases Clares» que ha fundat per a afavorir tantes malhaurades víctimes de la guerra.

LA LLENGUA CATALANA I L'ENSENYAMENT PRIMARI.—En la sessió extraordinària del dia 18 del mes actual fou aprovada una proposició — inspirada en altes raons pedagògiques i es-

pirituals — sobre la preeminència de la llengua catalana en els establiments subvencionats per l'Ajuntament. El dictamen de majoria acabava així:

«L'Ajuntament de Barcelona, a judici de la majoria dels regidors que integren la Comissió de Cultura, no pot de cap manera deixar de reconèixer els beneficis que per a la formació moral i material dels seus escolars representa el reintegrar la llengua catalana a les institucions d'ensenyament de la ciutat, i, en conseqüència,

OPINA: Primer. Que a totes les Escoles primàries i elementals que tinguin creades o creï més tard l'Ajuntament, l'ensenyament s'haurà de donar, per raons pedagògiques, en llengua catalana.

Segon. Que a les Escoles especials sostingudes per l'Ajuntament, destinades a la formació professional i artística, l'ensenyament de totes les matèries que s'hi cursen es donarà en llengua catalana, i en aquelles d'aquestes escoles en les quals s'ha de completar la formació de l'alumne amb coneixements especials, s'establirà en el mateix grau que les altres matèries l'ensenyament de la llengua, de la història i de la literatura catalanes.

Tercer. Que tenint en compte la missió de la Junta Local d'Ensenyament Primari, consistent en fomentar totes les institucions que puguin ser beneficioses al major èxit i difusió de l'ensenyament primari, es delegui els senyors regidors que en representació de l'Ajuntament formin part de la dita Junta, perquè en el fons de la mateixa facin present que els desigs d'aquesta Corporació són que, per obtenir una major eficàcia pedagògica en l'ensenyament que es dona a les Escoles públiques de Barcelona, s'adopti la llengua catalana pels senyors mestres que les regentin com instrument adequat perquè l'ensenyament penetri íntimament a la intel·ligència dels nois, creant-se en aquestes escoles l'ensenyament de la llengua, història i literatura catalanes.

Quart. Que no siguin concedides per l'Ajuntament subvencions de caràcter voluntari a entitats particulars o bé oficials de cultura que no tinguin establert, justificant-ho degudament, l'ensenyament de la llengua, història i literatura catalanes.»